

Fesztiválok ifjúsága és a drog

szerkesztőbizottság

Gábor Kálmán
Jancsák Csaba
Matiscsák Attila
Szemerszky Mariann
Tibori Tímea
Utasi Ágnes

Felsőoktatási Kutatóintézet

MTA Szociológiai Kutatóintézet

GÁBOR KÁLMÁN

Fesztiválok ifjúsága és a drog

szerkesztették
JANCSÁK CSABA
TARNAY ISTVÁN

BELVEDERE
Szeged, 2005

A kötet megjelenését támogatták

Ages Quod Agis Kht.

Hálózat a Szabad Információért Alapítvány

Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium

Magyar Szociológiai Társaság Ifjúságszociológiai Szekció

Mobilitás Ifjúsági Szolgálat

MTA Szociológiai Kutatóintézet

Professzorok Háza Felsőoktatáskutató Intézet

SETUP Alapítvány

Sziget Kulturális Rendezőiroda

GYISM MOBILITÁS

borítóterv

MAJZIK ANDREA

A borító Aknay Csaba, Alain Dodeler, Tóth Attila és a szerző képeinek felhasználásával készült. A Szigeten készült fotókat a Sziget Kulturális Rendezőiroda bocsátotta a rendelkezésünkre.

ISBN 963 9573 08 6
ISSN 1585-8448

© szerzők, 2005
© Belvedere Meridionale, 2005

Tartalom

Sziget-kutatások 2000 – 2004 (Gábor Kálmán)	7
A fiatalok veszélyeztetettsége. Feszültségoldó technikák használata (Gábor Kálmán)	28
Fesztiválok ifjúsága és a drog – grafikonok (Jancsák Csaba – Tarnay István)	41
„Szóval nem látom értelmét, hogy miért hagyjam abba...” – interjú (Király Erzsébet)	71

GÁBOR KÁLMÁN
Sziget-kutatások 2000 – 2004

Tézisek

Haverok, koncertek, buli, sör, sátor, szabadság..., s már kész is egy ifjúsági fesztivál! A fiatalok értékrendjében felértékelődtek a fesztiválok. Nemcsak a zene, a fogyasztás, ami vonzó, hanem az ismerkedési lehetőség, a kötetlenség, a tolerancia, a sokféleség. Kialakult a fesztiválózó életforma. A fiatalok jelentős rétege nyár elején veszi a hátizsákját, fogja a barátait, s nekiindul az országjáró fesztiváltúrának.

„Szerintem egy fesztivál attól fesztivál, hogy az ember elmegy pl. Győrből Tokajba, és viheti a sátrát, a hülye dolgait (...) szóval az, hogy pl. egy három napos fesztiválon annyira jó, és nem visszaadható, mikor reggel 6-kor, mikor kel fel a nap, mi ott iszunk, akik még bírják a reggelizeést és nem alszanak (...) és ez ad egy olyan ízt, egy érzést, hogy nekem ez a fesztivál...” (Forras: <http://underground.pcdome.hu/forum>)

Kedvenc zenekarokat a színpadokon látni, újakat, ismeretleneket meghallgatni, sörözni a sátorban, cigizni a fűben, ismerkedni, haverokat találni, szabadnak lenni, kiengedni az egész éves fáradt gőzt: ez motiválja a fesztiválózókat. S jó esetben ehhez szolgál a hangulatfokozó napsütés is, de a sárban való dagonyázás is maradandó élménnyel szolgál. A cél jól érezni magunkat, érezni a fesztivál filingjét, hogy vissza tudjunk emlékezni néhány benyomásra, jó dolgra a tanulás, vagy dolgozós hétköznapokon.

A legutóbbi, Ifjúság 2004 évi vizsgálat¹ megerősíti, hogy Magyarországon a 90-es évektől ment végbe az az ifjúsági korszakváltás, amely a fejlett nyugati országokban az 50-es évek végén, 60-as évek elején indult meg és a nyolcvanas évekre befejeződött. Az ifjúsági korszakváltás jellemzője az oktatási expanzió – az, hogy a fiatalok egyre szélesebb csoportja egy re nagyobb számban kerül be a közép- és felsőoktatásba.

¹ Az Ifjúság 2004 vizsgálat a Mobilitás Nemzeti Ifjúságkutató Iroda által koordinált kutatás, amelyben részt vesznek a különböző kutatóintézetek ifjúságkutatói

Korszakváltás és iskolai expanzió

A 2004. évi adatok szerint a 15 és 29 éves fiatalok között szinte megegyezik a tanuló és dolgozó fiatalok aránya (38,5, illetve 38,7%). 2000-hez képest jelentős mértékben növekedett a főiskolások és egyetemisták aránya.

Következésképpen jelentősen meghosszabbodott az ifjúsági életszakasz, a fiatalok egyre korábban önállósodnak – már tinédzser éveik elején, s válnak fogyasztóvá – miközben egyre később lesznek a szó valódi értelmében felnőttek, azaz állnak munkába és alapítanak családot. A nyolcvanas években a magyar fiatalok életeseményei a munkába állás, az első szakképzett-ség megszerzése az ötvenes évek német fiataljaival egyezett meg, napjainkra viszont a magyar fiatalok is „elérték” a nyolcvanas évek német fiataljait. A 80-as évek közepén végzett összehasonlító vizsgálatok alkalmával még az volt a jellemző, hogy a 17 éves magyar fiatalok jóval nagyobb arányban álltak munkába, mint Németországban. Ez az arány mára megfordult. A felsőoktatási expanzió a volt szocialista országokban, s így nálunk is robbanásszerűen következett be.

Az oktatási expanzió révén megváltozott a munka világához való kapcsolódásuk is. Egyre többen dolgoznak alkalmasszerűen már diák-éveik alatt, s a fokozódó verseny és a munkanélküliség miatt pedig egyre később tudnak elhelyezkedni. A 2004-es vizsgálat szerint a 15-29 éves fiataloknak 5,6%-a tanul és dolgozik. A főiskolára és egyetemre járóknak viszont egyötöde vállalja a munkát a tanulás mellett. A tanuló életforma megváltozását elősegítette az is, hogy a tagozatok tovább szélesedtek, a főiskolára járók, illetve jártak mintegy ötöde, az egyetemre jártak és járóknak több mint egytizede levelező tagozatra járt, illetve jár. Az előbbieknél egyharmada, az utóbbiaknak közel egyötöde költségtérítéses formában tanult, illetve tanul.

Új kihívást, versenyhelyzetet, s ezzel együtt fokozódó stresszt jelent számukra, hogy megszűnt a pályára kerülés automatizmusa és biztonsága. Bár bizonyos csoportok már középiskolai, főiskolai és egyetemi éveik alatt is keresnek kapcsolatot a munka világával. Részmunkát, bedolgozást vállalnak, részben azért, hogy finanszírozzák a képzésüket, részben pedig mert tudják, hogy növelik az elhelyezkedési esélyeiket, ha „felmutathatnak” valamilyen gyakorlatot.

A felsőoktatás expanziója – alapvető változás az ifjúság összetételében és az ifjúsági életszakaszban

A '90-es években a felsőoktatás expanziójának lehettünk tanúi. A „kedvező demográfiai hátszelet” mutatja, hogy a 18 éves népesség számának 1994-től megfigyelhető drasztikus – 1994-től 2000-ig 189 ezer főről 138 ezer főre, azaz 27%-os – csökkenésével párhuzamosan nő a felsőoktatási intézményekbe felvett hallgatók száma (ugyanezen időszakban 30 ezerről 52 ezerre, azaz 73%-kal). Következésképpen ugrásszerűen emelkedett a '90-es évek közepétől 18. évüket betöltő fiatalok diplomaszerezési esélye. Az adott korosztály számához képest a magyar felsőoktatási intézményekbe bekerülők aránya 1994-től 2000-ig 15,8%-ról 37,4%-ra emelkedett. (Ez a megduplázódó arányszám – természetesen – nem jelenti azt, hogy a 18 évesek közül kerültek be kétszer annyian a felsőoktatásba, más korosztályokat is érintettek ezek a folyamatok).

2000-től a felsőoktatásba felvettek száma tovább növekedett: 2000-ben a felvettek száma 86 942 fő, 2003-ban 122 265 fő. A felsőfokú intézményekbe járók között növekszik a nők aránya: 2000-ben az elsősök között a férfiak aránya 43,4%, a nőké pedig 56,6% volt, 2003-ban viszont a férfiaké 41,3% a nőké pedig 58,7%. A felsőoktatásba járók életkora is emelkedő tendenciát mutat. Az elsősök között a 19 évesek és fiatalabbak aránya 2000-ről 2003-ra 38,9%-ról 32,1%-ra csökkent, a 25-29 évesek aránya viszont 13,6%-ról 17,2%-ra, a 30-évesek és idősebbek aránya 10,7%-ról 17,2%-ra emelkedett! Az életkor emelkedése összefügg azzal, hogy 2000-ről 2003-ra a nappali tagozatos hallgatók aránya 54,6%-ról 48,6%-ra csökkent. A költségtérítéses elsős hallgatók száma csaknem kétszeresére emelkedett, ami azt mutatja, hogy az oktatás expanziója a felsőoktatás területén a piaci viszonyok expanzióját is jelenti. Figyelembe véve, hogy napjainkban már a 15-29 éves fiatalok közül kb. minden ötödik főiskolára, egyetemre jár, a főiskolások és egyetemisták helyzete az ifjúságkutatás központi kérdésévé válik.

Az ifjúsági korszakváltás – iskolai ifjúsági korszak

A társadalom fejlődése az irányba halad, hogy a fiatalok minél korábban váljanak nagykorúvá, vállaljanak részt a fogyasztásban, de minél később találják meg helyüket a munka világában. Ulrich Beck írja, hogy „a gazdasági szintek eltolódásával (gazdasági fellendülés, oktatási expanzió stb.) a szubkulturális

osztályidentitások fokozódó mértékben elenyésznek, a »rendi« színezetű osztályhelyzet hagyománya elvész, és megindul az élethelyzetek és életutak diverzifikálódása és individualizálódása, amely a társadalmi osztályok és rétegek hierarchia modelljét aláássa, valóságtartalmát pedig mindinkább kérdésessé teszi.” (Beck 1999) Ahelyett, hogy a fiatalok tervezhető lépcsőket járnának végig, amikor a képzés után a munka világába vagy amikor a származási családból a saját családba lépnek, a fiatalok ma egyre hosszabb időt töltenek egy meghosszabbodott ifjúsági életszakaszban, amikor nem dolgoznak, de nincsenek teljesen munka nélkül sem. A családban vagy munkában való „megállapodás” előtti rövid udvarlást vagy képzést egy elhúzódó időszak váltotta fel, amelybe beletartozik az oktatás, a képzés, a félállások és alkalmi munkák világa, valamint a különböző háztartások és kapcsolatok közötti mozgás. Ezek a lépcsőfokok mindig visszafordíthatóak és a végső cél nem is nagyon egyértelmű. Bizonyos értelemben a fiatalok idősebbek, mint a korábbi években, más tekintetben pedig fiatalabbak (Wallace 1997). Ellentmondás feszül a fiatalok növekvő kulturális függetlensége (és koraérettsége) és a között, hogy egyre jobban függnék bizonyos intézményektől, mint például az államtól vagy a családtól.

Ennek a változásnak a következménye az iskolai ifjúsági korszak, amely korszakba az Ifjúság 2004 vizsgálatai alapján a magyar fiatalok napjainkban kerültek. Az iskolai ifjúsági korszakban az ifjúkor relatíve önálló életszakasz, melynek keretei között specifikus társadalmi életmódok, kulturális formák és politikai-társadalmi orientációs minták alakulnak ki. Az ifjúsági korszak ezen típusában, az ifjúsági életszakaszban a *iskolai és képzési intézmények differenciálódott rendszere, és az általuk generált iskolai és képzési életpályákból fakadó szervezőerő válik meghatározóvá. Ez a meghosszabbodott ifjúsági életszakasz több az iskolai és képzési intézményekhez kötődésnél. Az idevágó életpályák jellegzetes vonásai egybecsengenek ennek az életszakasznak az iskolán kívüli, szabadidős életmódjával, és fontos szerepet kap az együttélés és a szexualitás kipróbálása is.*

Az iskolai ifjúsági korszakban a relatíve önálló iskolai és képzési intézmények látogatása révén az ifjú életszakasz autonómiája növekszik. A felnövekvők elkötelezettsége a felnőtt társadalom intézményei mellett csökken – legalább is összevetve a korábbi átmeneti ifjúsági életszakasszal –, amelyben a kereső munka egyet jelent a család intézmény rendszerébe történő betagozással. Az ifjúkor nem korlátozódik az iskolához kötődő végzettség révén megszereshető karrierre. Az iskolán kívüli karrier sokfélesége jön létre: például a popzene, a sport, politikai mozgalmak stb. területén.

Az iskolai ifjú életszakaszban a fiatal a felnőtt lét kötöttségeitől egy időre mentesül, amely lehetővé teszi, hogy fiatalok egyre nagyobb arányban sajátításuk el kulturális tőkét azáltal, hogy az iskolai „jogosítványok” megszerzésére egyre több idő áll rendelkezésükre. A képzési idő meghosszabbodása révén – a célhoz kötött feladatoktól és a teljesítmény-kényszerektől eltekintve – olyan, a kereső tevékenység kényszerétől relatíve mentesített iskolai ifjúsági életszakasz jön létre, amelyben tág tere nyílik a *személyes időfelhasználásnak és a személyes aktivitásoknak*. Az ifjúsági életszakasz kiterjed további életterületekre is: a fiatalokat egy időre a társadalom felmenti a családalapítás alól, és a *fiatal polgárok külön státuszát nyerik el*.

Az iskolai ifjúsági korszakon tehát azt értjük, hogy az iskolának a szerepe felértékelődik abból a szempontból, hogy egyrészt egyre hosszabb időt töltenek a fiatalok az iskolában, és az iskola határozza meg lényegében a további életkarrierjüket, ehhez igazodik a munkába állás, és kitolódik a házasság valamint a gyerekvállalás. Az iskolai ifjúsági korszak további fontos jellemzője, hogy csökken a családi, szomszédos viszonyoknak, a településnek az ellenőrző szerepe, és felerősödik a fogyasztói ipar és a média szerepe.

Ugyanakkor a fiatalok egyre korábban önállósodnak (a szexuális tapasztalat életkorban korábbra helyeződik, korábban mennek el önállóan szórakozni, utazni, és korábban válnak fogyasztóvá, pl. bankkártya használat). A fiatalok norma- és értékrendszerét és így mintakövetését is egyre inkább meghatározza a fiatalok önállósodása, tehát növekszik az ifjúsági kultúrának a szerepe, mind a normák, mind az értékek, mind a jövőbeli karrierminták kialakításában.

Az iskolai ifjúsági korszakban tehát megváltoznak az ifjúsági felnőtt társadalomba integrálódásának státusz útvonalai. A munka státusz útvonal nyitottabbá válik, de ugyanakkor bizonytalanabbá és kockázatosabbá. A képzési idő nemcsak meghosszabbodik, de összekapcsolódik a próbálkozásokkal.

Az Ifjúság 2004 adatai azt mutatják, hogy minden harmadik fiatal megérintette a munkanélküliség, de azt is láttuk, hogy a megkérdezettek mintegy fele gondolja, hogy még tanulnia kell főiskolán és egyetemen, ám emellett fontos az olyan tudások elsajátítása mint a idegen nyelv, vagy számítástechnikai ismeret.

A családi státusz útvonal is ellentmondásos, a fiatalok egyre korábban távolodnak el a szülői családtól, de egyre később alapítanak saját családot, és egyre később függetlenednek a szülői háztól. A következő grafikonokon jól látható, hogy a korai önállósodás az a tanulás és a gyerekvállalás kitolódásával jár együtt:

1. grafikon

2. grafikon

Az 1. grafikonon jól látható, hogy a 15-29 éves fiataloknak túlnyomó többsége, mintegy négyötöde, és igen fiatal korban – az átlag nem éri el a 16 éves kort (2. grafikon) – túl van a személyi önállósodásnak olyan eseményein, mint például első önálló szórakozás, vagy első döntés a foglalkozásáról. A megkérdezetteknek 70,2%-a túl van az első szexuális tapasztalaton, és csaknem kétharmada rendelkezik komoly párkapcsolattal – az átlag életkor az az előzőnél nem több mint 17, a később említetté pedig 18,2 év. A fiataloknak viszont alig több mint fele dolgozik/dolgozott teljes állásban, az átlag életkor 19,49 év, és csaknem négyötöde fejezte be tanulmányait, azoknál, akik úgy gondolták befejezték. A megkérdezetteknek egyötödének volt gyereke és tett szert önálló lakásra. A tény év átlaga 21,97, illetve 22,61 év. Még inkább figyelemre méltó, hogy ezen események bekövetkeztét a fiatalok húszas éveik második felére tervezik – 27,99, illetve 26,46 év.

Az ifjúsági életszakasz meghosszabbodása nemcsak az iskolában eltöltött idő megnövekedését, hanem új ifjúsági életformát is jelent, kiderül az elsős hallgatók véleményéből. Az elsős hallgatók közül a megkérdezettek háromnegyede azért folytatja tanulmányait, mert mindenképpen diplomát akar szerezni, közel felénél a főiskola, illetve egyetem elvégzése karrierjének felépítésének része. A motivációk terén hasonló arányban, közel fele gondolja, hogy azért végzi főiskolai, egyetemi tanulmányait, mert ez a szakma érdekli, illetve azért, hogy a munkanélküliséget elkerülje (Gábor 2004).² Az elsőévesek főiskola és egyetem választásában, az oktatásban való részvétellel készülnek a felnőttkorba és dolgozó korba való belépést (Manuella du Bois-Reymond 1998). Ezen motiváció nemcsak a munkanélküliség elkerüléséből táplálkozik. A megkérdezettek mintegy egyharmada számára az egyetem és főiskola választásban a diákélet vonzása játszik szerepet, egynegyede viszont egyszerűen „nem akarja magát elkötelezni”, „egyelőre nem szeretne főállásban dolgozni”.

Az iskolai ifjúsági korszak ifjúsága – a fesztiválok ifjúsága

Az iskolai ifjúsági korszak alapvető változásokkal jár akár a fiatalok helyzetét, akár a fiatalok és felnőtt-társadalom (család, a felnőtt-társadalom más intézményei, mint például az iskola, kulturális, illetve politikai intézményei) vi-

² Gábor Kálmán (2004) Az elsős hallgatók szociológiai vizsgálata. Bp. Felsőoktatási Kutatóintézet (Kézirat)

szonyát tekintve. A fiatalok iskoláztatásának kiterjedése ugyanis olyan körülmények között megy végbe, hogy csökken a család és iskola, általában véve a felnőtt-társadalom ellenőrző szerepe, ezzel párhuzamosan egyre fiatalabb korra helyeződik a fiatalok önállósodása és egyre fokozódik a fiatalok individualizálódása. A fiatalok korai önállósodása és individualizálódása olyan körülmények között megy végbe, hogy egyre inkább növekszik a fiatalok életében a médiák és a fogyasztói ipar szerepe.

Ez a változás a fesztiválok ifjúságának kialakulásához vezet. A 2003 májusában végzett a nappali szakos egyetemi hallgatók közül minden harmadik volt a Sziget Fesztiválon, minden hatodik mondta, hogy részt vett a Budapest Paradén, illetve a Művészetek Völgyében és alig többen – minden hatodik hallgató – vett részt az EFOTT-on. Az Ifjúság 2004 országos reprezentatív vizsgálat szerint minden tizedik 15-29 éves fiatal volt a Szigeten az elmúlt három évben. A Budapest Paradén voltak aránya 13,1% és minden negyedik tervezi, hogy elmegy a jövőben. A Sport Szigeten 8,7% és 20,2%, a Művészetek Völgyében pedig 6,4%, illetve 20,7% a fenti arány. A fesztiválok ifjúsága növekvő versenyt jelent a fesztiválok piacán. Az előző adatok arra hívták fel a figyelmet, hogy a fesztiválok a fiatalok egyre nagyobb csoportja többféle, jellegében és közönségében eltérő fesztiválokban vesz részt.

A fesztiválok ifjúságának kialakulása növekvő és a fogyasztási státusz differenciálódásával és a kommunikációs státusz teljes megváltozásával jár együtt. Ez összefügg az életkor szerinti összetétel kiszélesedésével és a fiatalok életvitelének megváltozásával. Például a Szigetre járó fiatalok Szigethez való viszonyában felértékelődött a zene, változatlanul szimbolizálja a Sziget a barátságot, a sokszínűséget, a közösséget, a szabadságot, és egyre inkább kifejezője az ifjúságnak, színhelye az ifjúsági identitás erősödésének.

Sziget Fesztiválok 1999 – 2004

A Sziget Fesztivált 1997-től kutatjuk. Kutatásunkat, akkor mélyinterjúkra és részvevő megfigyelésre alapoztuk. 1998-ban az 1997-es vizsgálatunkat 1998-ban megismételtük. Az 1997 és 1998 évi kutatásaink tapasztalatát az 1999 évi vizsgálat előtt összegeztük, az 1999 évben folyó vizsgálatunk kiszélesedett és négy részből állt: *kérdőíves lekérdezésből (N=542), mélyinterjúk készítéséből (N=129) részvevő megfigyelésből és esettanulmányokból, illetve összehasonlító elemzésekből. A Sziget Fesztivál empirikus vizsgálatának teljes rendszerét 2002-ben dolgoztuk ki. A 2004-ben részletes filmanyagot is készítettünk.*

A Sziget Fesztivál kutatásokat a következő táblázatban foglalhatjuk össze:

Sziget Fesztiválok						
Időpont	Kérdőív (magyar) mintanagyság és lekérdezés ideje	Kérdőív külföldi	Kontaktlap magyar	Kontaktlap külföldi	internet	
1999	+ (N=542)					+
2000	+ (N=972)	27 perc	+(N=100) ¹	+próba	+próba	
2001	+ (N=1050)	30 perc	+(N=295)	+	+	
2002	+ (N=1005)	30 perc	+(N=502)	+(N=1006)	+(N=406)	+(N=264)
2003	+ (N=972)	42 perc	+(N=303)	+(N=1074)	+(N=398)	
2004	+ (N=1013)	30 perc	-	+(N=1293)	+(N=847)	

Sport Sziget 2001 – 2004

A Sziget Fesztivál vizsgálatokat 2001 óta megelőzi a Sport Sziget vizsgálata. A Sport Sziget vizsgálata azért vált igen fontossá, mert markánsan jelzi a korosztály váltást, a 15-17 éves, illetve azoknál idősebb fiatalok közötti generációs szakadékot. A Sport Sziget közönségének már 2001-ben egynegyede, 2004-ben pedig már egyharmada 17 éven aluli volt. A 15-17 évesek közötti generációs szakadék elsősorban abban mutatkozott meg, hogy a 17 éven aluliaknak a fogyasztói és kommunikációs eszközökkel való rendelkezés természetessé válik, ugyanakkor az ifjúsági identitás hangsúlyozása a politikai párt preferenciák polarizálódásával jár együtt. A 2004. évi Sport Szigeten vált véglegessé (a kérdezés időpontja az EU választást megelőző nap.) a fiatalok MSZP-től való eltávolodása a FIDESZ fölénye mellett az SZDSZ mögé kerülése, melyet a 2004. évi Sziget Fesztivál vizsgálat még inkább megerősített. A Sport Sziget vizsgálatokat a következőkben foglalhatjuk össze.

Időpont	Kérdőív magyar (mintanagyság és lekérdezés ideje)	Kontaktlap magyar
2001	+ (N=525) 20 perc	-
2002	+ (N=502) 20 perc	+(N=506)
2003	+ (N=419) 25 perc	+(N=823)
2004	+ (N=403) 25 perc	+(N=610)

Budapest Paradé 2001 – 2004

A Budapest Paradé vizsgálata fesztiválózó fiatalok kutatási projektünknek következő területe. Minden évben 500-500 fiatalot kérdeztünk meg. A Budapest

Parádét látogatók egyötöde 2003-ban 17 éven aluli volt hasonlóan a Sport Szigethez, de a Parádén a fiatalabb korosztály inkább szakközépiskolásokból, a Sport Szigetnek a közönsége pedig inkább a gimnazisták közül került ki. Fel kell hívni arra is a figyelmet, hogy a látogatóknak csaknem négyötöde a Parádén is a főiskolások és egyetemisták, illetve főiskolát, valamint egyetemet végzettek közül kerülnek ki. Az is figyelemre méltó, hogy a Parádét látogatók száma csaknem tíz százalékkal emelkedett, a résztvevők közel egyharmada 5000 Ft-nál többet költött ezen a napon. Az is figyelemre méltó, hogy a Parádéra látogató fiatalok fogyasztói és kommunikációs státusza, nem tér el lényegesen a Sziget Fesztiválra látogatókétól.

A Parádén részvevő fiatalok politikai érdeklődésének és párt szimpatizálásának vizsgálata azért fontos, mert a Parádé közönsége, korán önállósodó piac-komfort fiatalok közül kerül ki, akik intenzíven és igen fiatal korban dohányoznak, fogyasztanak alkoholt, illetve próbálják ki a drogot. A zenei irányzatok közül meghatározó a techno és house. A Sport Szigethez hasonlóan a Parádéra látogatók is a Sziget Fesztivál egyik egyre markánsabb csoportját a piac komfort, a fogyasztói kultúrához erőteljesen kapcsolódó, azaz a fiataloknak a kapitalista gazdaságot nyíltan („meztelenül”) felvállaló csoportját testesítik meg.

A Sziget-kutatások legfontosabb témái

A kérdőíves lekérdezés kiterjed a Szigeten résztvevők családi, iskolai hátterére, a fiatalok fogyasztói, kommunikációs és kulturális státuszára.

Vizsgáljuk a fiatalok életervezésének alakulását, értékorientációit és ifjúsági identitását, politikai, kulturális és szabadidő tevékenységét, párt szimpátiáját és ifjúsági csoportstílusokhoz való viszonyát és előítéleteit, és nézzük a fiatalok Szigethez való viszonyát, és azt, hogy a Sziget, mint szocializációs tér milyen hatással van a fiatalokra, illetve azt, hogy a több mint egy évtizede létező közönsége, hogyan alakult át a kilencvenes években. Külön vizsgáljuk a fiatalok gazdasági önállóságának alakulását és fogyasztói státuszát.

1999-től tudjuk, hogy a Szigeten levő fiatalok iskolázottságukban, nyelvtudásukban, illetve számítógép és Internet-használatban felül reprezentálják, ezért külön gondot fordítunk arra, hogyan alakítja a fokozott Internet-használat a fiatalok életét, közösségi kapcsolatait és szokásait. Vizsgáljuk továbbá a fiatalok életervezését, annak konfliktusait, ezzel összefüggésben vizsgáljuk a „feszültségoldó technikák” használatát. És nem utolsó sorban nagy hangsúlyt helyezünk a fiatalok politikai cselekvési mintáinak vizsgálatára.

A politikai és pártszimpátiák Parádén való vizsgálata teljesesé tenné annak fordulatnak a bemutatását, amely a magyar fiatalok körében a legutóbbi években a politikai érdeklődésben és pártszimpátiában végbe ment.

A szigetkutatás mintaválasztása

A sziget-kutatások esetében a mintavételek véletlen eljárással történtek: napszakokra és területi szektorokra bontottuk a rendezvényeket, majd a megadott időintervallumokban és helyszín-szektorokban előre rögzített számú kérdőívet és kontaktálási lapot kérdeztettünk az adott helyen az adott időszakban ott tartózkodó személyek közül véletlenszerűen kiválasztott látogatókkal.

A Sziget-kutatások esetében fel sem merülhetett a nem véletlen mintavételi eljárások alkalmazásának gondolata, hiszen például a kvótás eljárás alapfeltétele a populáció fő paramétereinek ismerete. Maradt tehát az egyetlen követhető út, amely nagy valószínűséggel reprezentatív mintát eredményez. Ezek között is sokféle lehetőség kínálkozik:

1. a bejáratokhoz állva például minden századik belépő kerül a mintába, avagy
2. a belépő jegyek sorszámaiból veszünk egy véletlen mintát, majd megpróbáljuk elérni a kiválasztott sorszámok „gazdái”.

Mindkét kínálkozó lehetőség komoly buktatókat rejt magába. Az első esetben rendkívül időigényes és nehéz a kérdés megfelelő körülményeit biztosítani, nehezen kontrollálható a „ki-be járás” torzító hatása. A második eljárás lényegében a postai kérések általános problémáit hordozza magán: nem biztosítható, hogy mindenkit elérjünk, akik sorszámaikat kiválasztottuk, a beígért ajándékok vajmi keveset segíthetnek ezen a problémán.

Egy harmadik mintavételi eljárást módszertanilag még „sérülékenyebbnek” tartunk az előző kettőnél: nevezetesen a *kiosztott kérdőívek önkéntes kitöltését és eljuttatását* a kutatókhoz. Ennek kevésbé reprezentatív voltáról mi magunk is megbizonyosodhattunk 1999-es kísérleteink során (a PESTI EST műsorfüzetben megjelenő – több mint 200 ezer példányos – kérdőíveinkből a kihelyezett ládába és a „mozgó urnáinkba” összesen alig több mint másfélszáz kitöltött kérdőív érkezett be).

Maradnak tehát a klasszikus véletlen mintavételi eljárások megvalósítható formái. Ezek közül mi a kétlépcsős véletlen sétás eljárással kísérleteztünk

1999. és 2000. folyamán. Időben és térben „kvótákat” alakítottunk ki a kérdezőbiztosaink számára. Időben 4 intervallumot különítettünk el:

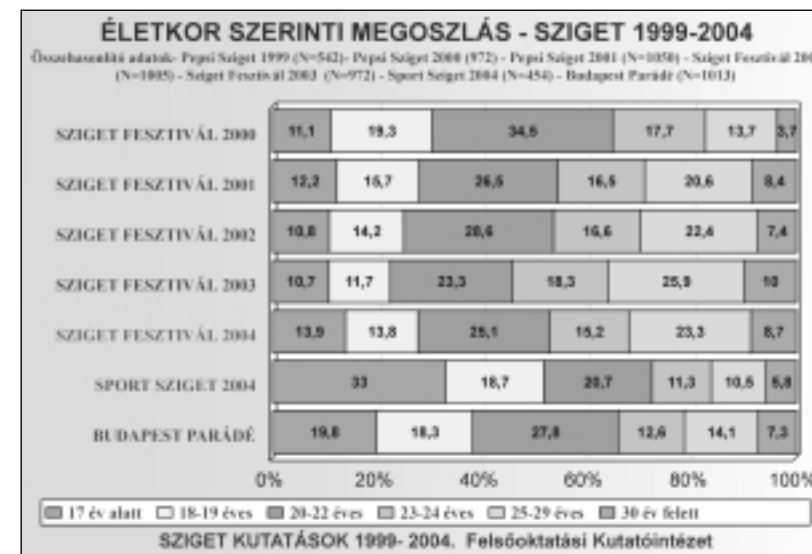
1. 9-től 12 óráig;
2. 13-tól 16 óráig;
3. 16-tól 21 óráig; végül
4. 21-től hajnalig.

Hasonló módon felosztottuk a Sziget Fesztivál térképe alapján a rendezvény területét nyolc területi zónára. Ezután kérdezőbiztosaink megfigyelték, hogy *mely területegységekben, mely időzónákban milyen nagyságú a „forgalom”*. Ezeknek a megfigyeléseknek az eredményeit összegezve alakítottunk ki egy olyan „kvótát”, amely azt tartalmazta – kérdezőbiztosokra lebontva –, hogy hány interjút készíthetnek.⁴

Az ifjúsági életszakasz kitolódása lefelé és felfelé

A Sziget-kutatások azt mutatják, hogy a nyugat-európai fejlődéshez hasonlóan Magyarországon is, hogy az iskolai idő megnövekedése következtében az ifjúsági életszakaszra egyaránt jellemző a korai kezdet és a késői befejezés. A fiatalok egyre korábban önállósodnak és egyre hosszabb ideig tart az ifjúsági életszakasz. *A Sziget Fesztivál adatai azt mutatják, hogy egyre teljesebb körűvé válik a Sziget ifjúsági társadalma.* A kor megoszlás 2004-ben: 13,9% 17 éves és ennél fiatalabb, 18-19 éves 13,8%, 20-22 éves 25,4%, 23-34 éves 15,2% és 25 éves vagy annál idősebb: 32%, vagyis a Sziget Fesztivál korösszetétele egyre inkább hasonlít a magyar 15-29 éves fiatalokéhoz. Az ifjúsági életszakasz korai kezdetét jól mutatja a Budapest Parádé is, ahol a résztvevők közül minden ötödik 17 év alatti, de még inkább kifejezésre jut ez a tendencia a Sport Szigeten, ahol minden harmadik résztvevő a legfiatalabbak közül kerülnek ki.

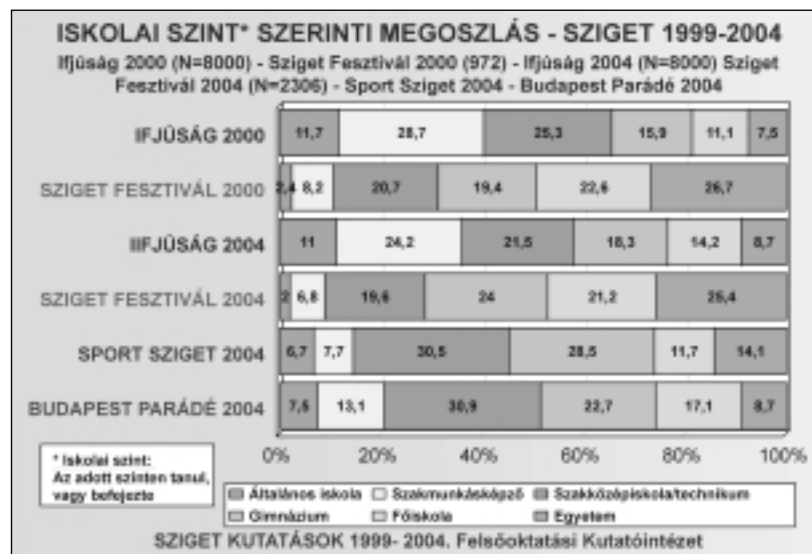
⁴ A mintaválasztás tartalmi összefüggéseit Dudik Évával dolgoztuk ki 1999-ben. A módszertani technikai megoldások kialakítása Kabai Imre nevéhez fűződik. A kivitelezésben igen nagy szerepet játszottak a „hős-korszakban” a Szeged Tudományegyetem, a Babeş Bolyai Egyetem hallgatói. A kivitelezés megszervezése Kádár Illdikó, Tarnay István és Jancsák Csaba nevéhez fűződik.)

3. grafikon

A Sziget és az új iskolai ifjúsági korszak

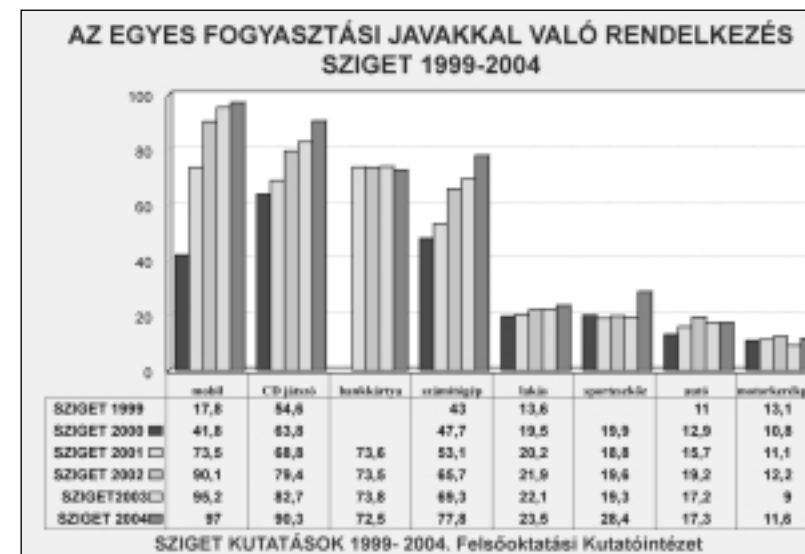
Az összehasonlító adatokból az tűnik ki, hogy a Szigetre látogatók mintegy előre jelezték a magyar fiatalok iskolázottság emelkedését. A Szigetre látogatók iskolázottság szerinti összetétele, már egészen korán, 2000-ben, a magyar fiatalok új ifjúsági korszakba lépését mutatták. A Szigetre látogatók körében 2000-ben és 2004-ben is a főiskolára, egyetemre járók illetve főiskolát és egyetemet végeztek felül reprezentáltak, a szakmunkásképzőbe járók és szakmunkásképzőt végeztek pedig és alulreprezentáltak voltak.

4. grafikon

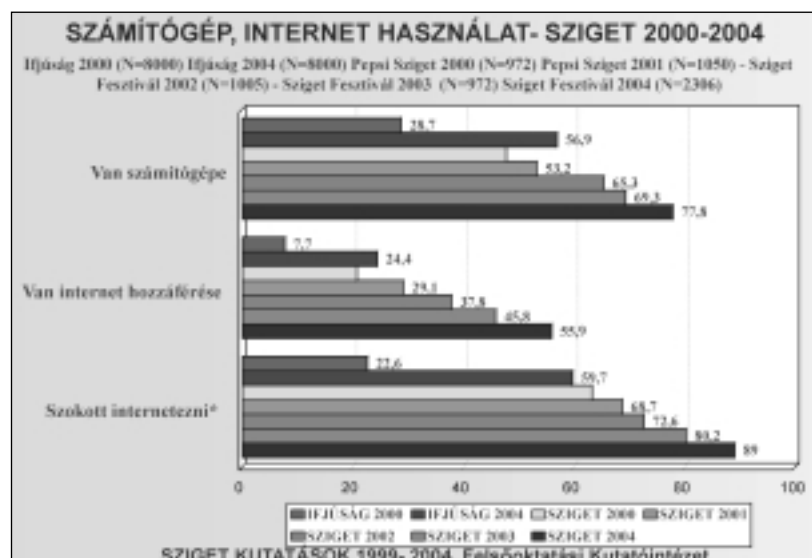
A szigetlátogatók középosztályosodása – fogyasztói és kommunikációs státusz

Az iskolai ifjúsági korszaknak legszembetűnőbb jelensége, hogy kialakul a fiatalok fogyasztói státusza, azaz egyre növekszik a fogyasztói és szórakoztató eszközökkel való ellátottsága, és a fiatalok egyre korábban válnak a piac szereplőivé. Az évenkénti adatok a Szigetre látogatók dinamikusan növekvő fogyasztási státuszát mutatják, mintegy alátámasztva a középosztályosodás felgyorsulását az új évezred kezdetén.

5. grafikon

Az Ifjúság 2000 vizsgálat adatai is azt mutatják, hogy a fogyasztó javakkal való ellátottság növekszik az iskolai szint növekedésével, illetve a jelenleg tanuló fiatalok egyre szélesebb rétege rendelkezik mobiltelefonnal, számítógéppel, a világhálózathoz való hozzáféréssel. Az Ifjúság 2000 és 2004, valamint a Sziget 2000 és a további szigetvizsgálatok adatait összehasonlítva a Sziget középosztályosodása információs társadalom felé való elmozdulása különösen szembetűnő.

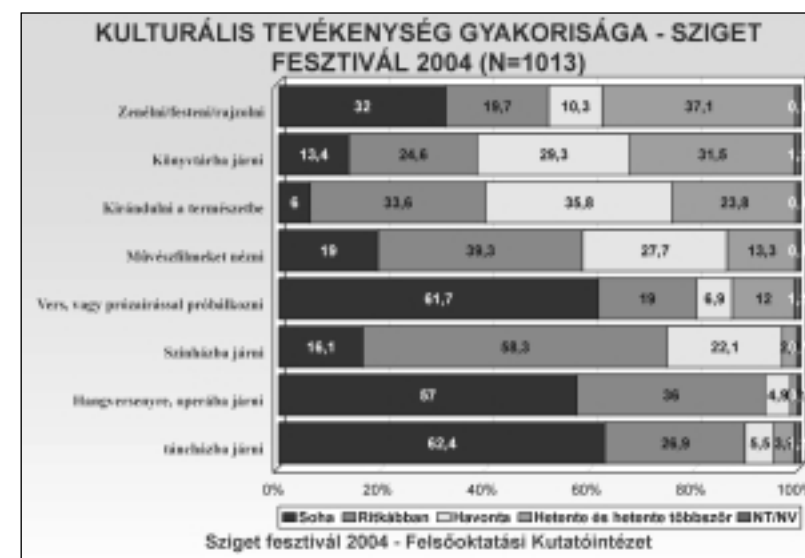
6. grafikon

A legtöbb európai társadalomban a piaci modell növekvő dominanciája a társadalom szervezésében, a szocializmus tervgazdaságának és a keynesi közgazdasági elveknek az összeomlásával társulva azt jelenti, hogy a társadalmi életnek egyre több területe válik fogyasztóivá. A kultúra, az oktatás, a lakásépítések, stb. fogyasztóivá válásának számos következménye van. Az embereknek nagyon rövid idő áll a rendelkezésükre, a célok pedig nagyon gyorsan változnak – minden ideiglenes. Általában a fogyasztói értékek felülkerekednek a hagyományos vagy más ideológiailag meghatározott értékeken. Ez nem csak a kultúra és a fogyasztás területén érvényes, hanem a jóléti állam esetén is. Kielezi a versenyt, valamint individualizálja és privatizálja a problémákat, így azok az egyes fogyasztók által tett döntések problémájává redukálódnak. A Szigeten az életeseeményeket vizsgálva, azt láttuk, hogy a szigetlakók karakterisztikus vonása a korai személyi önállósodás. Ez azzal jár, hogy a fiatalok egyre korábban válnak a piac szereplőivé. Ezt mutatja a szigetlakók fogyasztási javakkal való ellátottsága. A személyi önállósodás szerves része az önálló gazdálkodás kérdésköre: mikortól, milyen mértékben rendelkeznek zsebpénzzel? Vizsgálataink alapján azt találtuk, hogy a fiatalok fogyasztói státuszához a szigetlakók gazdasági önállósága is tartozik, mindenekelőtt az, hogy a fiatalok önállóan

döntenek az adott fogyasztási cikkek megvásárlásáról. *A piaci szereplővé válást mutatja a fiatalok körében a fesztiválok térnyerése, a kereskedelmi rádió- és tévécsatornák térhódítása.* A piac szerepének növekedése ugyanakkor azt is jelenti, hogy az oktatási lehetőségek, képzések, csakúgy, mint az életstílusokról hozott döntések tárháza kiszélesedett, ami azt jelenti, hogy sok fiatal megszabadulva a szülők, az autoritás vagy a megélhetés biztosításának hagyományos kényszereitől, mérlegelni tud különböző lehetőségeket. Egyre inkább tőlük függenek olyan döntések, hogy például, hogyan irányítsák szexuális- vagy magánéletüket, vagy hogy milyen típusú oktatási és képzési lehetőségeket válasszanak egy olyan világban, ahol a választási lehetőségek egyre szélesebb skálája található meg.

A középosztályosodás és a szigetlakók kulturális és civil státusza

A szigetlakók korosztályuk átlagánál aktívabb szabadidő tevékenységet folytatnak. Életükben a kulturális-művészeti tevékenység igen fontos szerepet játszik. A szigetlakók egyharmada zenél, fest, vagy rajzol, több mint egyötöde könyvtárba jár, egytizede vers, vagy prózaírással próbálkozik, illetve művészfilmeket néz legalább heti rendszerességgel.

7. grafikon

A kulturális és művészeti aktivitás mellett növekvő politikai, közéleti érdeklődés, és civil aktivitás is jellemzi a Szigetre látogatókat.

8. grafikon

Az individualizálódás és új alternatív mozgalmak keletkezése és a Sziget

„Az »individualizálódást« itt (a szó jelentésének esetleges kézenfekvő félreértésével szemben) a társadalmasodás (»Urgesellschaftung«) történelmileg specifikus, ellentmondásos folyamatként értjük: az individualizálódás a jóléti állam munkaerőpiacának feltételei között megy végbe, ebben az értelemben a társadalmi viszonyok terméke, és maga is egy bizonyos konfliktusokban gazdag társadalmasodási típushoz vezet, azaz egy kollektíven individualizálódott létezmódhoz, amely egyébként nincs közvetlen tudatában saját létezmódja kollektív és standardizált aspektusának. De éppen ezen ellentmondásosság kiélesedése és tudatossá válása az, ami bizonyos feltételek között új szociokulturális közösségek kialakulásához vezethet. Lehetséges, hogy az előrehaladott individualizációs folyamatok feltételei között folyamatosan élesedő társadalmi kockázatok (munkanélküliség) a szakszervezet, a politika és a tudomány

összjátékán át legyőzik az önállóodott magánháztartások elszigeteltségét, észrevehetővé teszik az új, nem hagyományos, igen különféle jövedelmi és képzettségi fokozatokat átfogó »osztályhelyzetet«, ennek nyomán pedig tudatosan létrehozzák a megfelelő szolidaritást. Az is lehetséges, hogy az individualizációs folyamat során a személyes kibontakozással és a »saját élet« (anyagi, térbeli, időbeli és a társadalmi viszonyok alakulásának megfelelő) megszerzésével kapcsolatos elvárásokat szisztematikusan kialakítják, s ezek ugyanakkor éppen kibontakozásuk folyamán egyre világosabban szembekerülnek a társadalmi és politikai korlátokkal, ellentmondásokkal és »visszaélésekkel« (illetve ezeket tudatosítják). Ily módon mindig új »individualizációs mozgalmak« keletkeznek, amelyek részben a társadalmi viszonyok szélsőségesen experimentális kezelésével, saját életükkel és testükkel kísérletezők körében alternatív és ifjúsági szubkultúrák különféle változataiban és nem utolsósorban olyan tiltakozási formákban és tapasztalatokban jelennek meg és éleződnek ki, amelyeket a privát szférába, a »saját életbe« való adminisztratív és ipari beavatkozások lobbantanak fel, és ezekkel szemben fejtik ki robbanékony és agresszív erejüket.” (Beck 1997 427)⁵

Nem minden fiatal akar pozíciót elfoglalni a domináns társadalomban. Az egyre növekvő anyagiasság és piachoz igazodó verseny kitermeli az ellenkezőjét is: fiatalokat, akik fellázadnak ezen elvárások ellen. Nem a társadalom zárja ki őket, hanem inkább ők zárják ki magukat néhány lehetőségéből és azokat az értékeket követik ehelyett, amelyeket Ronald Inglehart (1990, 1997) „posztmaterális értékeknek” nevez. Inglehart azokat az értékeket véli idetartozónak, amelyek az egyén kiteljesedésére, idealista célokra koncentrálnak, valamint az alternatív közösségekhez való csatlakozást hirdetőket.⁶

⁵ Beck, Ulrich (1999) *Túl renden és osztályon*. In.: (Angelusz Róbert szerk.) *A társadalmi rétegződés komponensei*. Budapest, Új Mandátum Kiadó

⁶ Inglehart, R. (1990) *Culture Shift in Advanced Industrial Societies* (Princeton University Press) Inglehart, R. (1997) *Modernisation and Postmodernisation. Cultural, Political and Economic change in 43 societies* (Princeton University Press)

9. grafikon

10. grafikon

Ezen tendencia figyelhető meg a szigetlátogatók körében, ilyenek például a globalizáció ellenesek, de ilyen az új életformát kifejező szinglik is. Az alternativitás figyelhető meg a média preferenciákban és a jutnak kifejezésre a kedvenc zenei irányzatokban is.

A Sziget fiatalsága a kockázati társadalom fiatalsága

Az önállósodás kockázata, veszélyei, konfliktusai is fontos problémák. Ezt többek között az ifjúságcentrizmussal is mértük, viszonylag konzekvensen. Azt látjuk, hogy annak függvényében, hogy a családban, az iskolában, a területi vonatkozásokban, nemek közötti különbségek mentén megfigyelhető volt, hogy minél merevebb volt a környezet, annál konfliktusosabb volt az önállósodás, ami aztán kihatott a fiatalok különféle viselkedésére. A korai önállósodással a feszültségoldó technikák fokozott alkalmazásával jár együtt. A Sziget-vizsgálatok azt mutatják, hogy a fiataloknak a közösséghez, ifjúsághoz tartozása azoknál a csoportoknál kerül előtérbe, akik rendelkeznek a nyertesség esélyével, ott viszont nagyon fontossá válik. Azoknál a fiataloknál, akik eléggé individualizáltak ahhoz, hogy közösséget tudnak választani, sőt szükséges is választani. Pont ezek a fiatalok látják ennek az individualizálódásnak, önállósodásnak, saját döntéseknek a rizikóit. Ilyen értelemben a Szigetnek valószínűleg ez a szerepe, hogy igen, ide tartozunk, ilyenek vagyunk, nem csak én vagyok ilyen, hanem mások is, ez az, amely vizsgálatainkban elég jól megragadható.

A fiatalok egy egyre és egyre bizonytalanabb világban élnek, és nagy a veszélye annak, hogy rosszul döntenek, hogy a sokféle „lecsúszási” lehetőség közül valamelyik eléri őket. Bizonyos értelemben a mai fiatalok a legjobb helyzetben levő generáció, hiszen a háború, betegségek, éhezés vagy más elsődleges okok által okozott halál vagy szenvedés eshetősége nagyon alacsony. A veszélyeztetettség és a bizonytalanság forrása inkább egzisztenciális vagy pszichológiai.

A fiatalokat érintő kihívások és a növekvő kockázatok, a fokozódó verseny és a korai önállósodás jelentősen megnöveli a fiatalok veszélyeztetettségét (alkohol, dohányzás, drogfogyasztás, stb.). A magyar 15-29 éves fiatalokra is érvényes azonban, hogy „a kockázat valójában már nem csak a kevésbé képzettek körében jelenik meg, hanem a kulturálisan privilegizált csoportoknál is megtalálható, habár ők más cselekvési stratégiákat dolgoznak ki”. (Giddens, 1992).⁷

⁷ Giddens, A. (1992) *Modernity and Self-identity (Modernitás és identitás)* Cambridge, Polity Press

GÁBOR KÁLMÁN

A fiatalok veszélyeztetettsége. Feszültségoldó technikák használata

Tézisek

A tézisek és táblázatok az Oktatókutató Intézet Ifjúságkutató Csoportjának győri, békéscsabai, kecskeméti vizsgálatain alapulnak. A tézisek kidolgozásakor, illetve a táblázatok közzétételkor azonban számos más vizsgálatunkat is figyelembe vettük: Gábor Kálmán és társai (1997) Az iskolai ifjúsági korszak előtt? Sopron és Salgótarján esete. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán és társai (1998) A Tamási fiatalok helyzete. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán és társai (1998) A Kecskeméti fiatalok helyzete. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán és társai (1998) A hevesi fiatalok helyzete. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán (1998) Fordulat előtt? A romániai magyar és román fiatalok összehasonlító vizsgálata. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán és társai (1997) A Diáksziget az új középosztályé. (Bp. Oktatókutató Intézet)

- Az elmúlt évtizedekben a fiatalok új korszakba, az iskolai ifjúsági korszakba léptek, az oktatási rendszer expanziójával egyidőben növekszik a az iskolai verseny, az ifjúsági életszakasz kitolódik, megváltozik a fiatalok szocializációs környezete és növekszik a fiatalok veszélyeztetettsége. Ezeket a folyamatokat a következőkben összegezzük:
- A továbbtanulásért folyó verseny egyszerre jelent egyre komolyabb anyagi és gazdasági beruházást a szülők számára, ugyanis minél tovább akarnak tanulni a fiatalok, annál inkább növekszik a gazdasági beruházás mértéke. Ugyanakkor a fiataloknak saját maguknak is egyre többet kell tenni azért, hogy ebben a versenyben fennmaradjanak (növekszik a tanulók munkavállalása már a középiskolás korban is, és igen nagy mértékben növekszik a felsőfokú intézményekben járók körében). Beruházást jelent az iskolán kívüli tanulás is (még az elit középiskolák tanulói is a nyelvtudást, a számítógépes ismereteket, az egyetemi felvételre való felkészülést iskolán kívüli tanulással szerzik meg). A továbbtanulásért folyó verseny és az élettervezésnek ez a megváltozása osztály hovatartozástól függően eltérően alakul. Már az iskolai versenyben megfigyelhető bizonyos társadalmi csoportok gyerekeinek a leszakadása

az alacsony státuszú, falusi, stb. fiatalok esetében, potenciálisan már nagyon korán kialakul azon fiatalok csoportja, akik nagyon kis eséllyel integrálódhatnak a társadalomba, létrejön a társadalom alatti osztály reprodukciója.

- Az iskolai korszakba lépés a közoktatás és a felsőoktatás expanziója a származási és területi (regionális) egyenlőtlenségek körülményei között ment végbe. Az előrelépés az iskolai hierarchián mind a jelenleg tanulók, mind a már iskolai éveket befejezők körében szoros összefüggést mutat mind az apa, mind az anya iskolázottságával, és markánsá váltak a területi, regionális különbségek. Az iskolai korszakban a fiataloknak közel tíz százaléka, akik az általános iskola szintjén megkezdtek, és az iskolából lemorzsolódtak a magyar fiatalok alsó és reménytelenül leszakadt rétegét képezik. Ezen fiatalok körében halmozódnak a származási hátrányok, a területi hátrányokkal, illetve területileg is egyre inkább koncentrálnak. Azok, akik általános iskolát végeznek, illetve kimaradnak az általános iskolából, szakmunkásképzőből, és szakközépéből, illetve gimnáziumból legnagyobb eséllyel válnak munkanélkülivé. A piaci rendszer kialakulása, az osztály rendszer átalakulása, amely a szociális és oktatási intézmények „piacosításával” is jár, azaz az állami intézményrendszer romlása ezen rétegnek újratermelődését még tovább erősíti.
- A fiatalok munkába állása időben kitolódik, ami két ok miatt történhet. Az egyik a munkanélküliség következtében, másfelől pedig növekszik azoknak a fiataloknak a száma, akik megszakítva főiskolai és egyetemi tanulmányaikat állnak munkába, illetve a tanulás mellett vállalnak munkát. A kilencvenes években növekedtek ugyan különösen az iskolázott fiatalok karrier lehetőségei, de megszűnt a munkába állásnak a korábbi időszakra jellemző biztonságos útja. A szakmunkásképzőt vagy szakközépiskolát végzettek körében is felvetődik a munka elvesztésének lehetősége, melyet kétféleképpen próbálnak kompenzálni: továbbtanulással, különböző tanfolyamok elvégzésével, illetve a szürke vagy fekete gazdaságba való bekapcsolódással. Ezek a folyamatok azt eredményezték, hogy a munkába állás a próbálkozások számának növekedésével jár együtt, a megfelelő munkahely megtalálása különösen a vidéki városokban, falvakban igen nehéz, részint a munkahelyek szűk választéka következtében, részint pedig az alacsony bérek miatt, vagy pedig a munka jellege miatt kénytelenek sokszor gyakori változtatásokra. Mindez fokozott kockázattal, rizikóval is jár. Új tendencia, hogy a munkahelyi elvárások növekedése erőteljesen behatol a fiatalok magánéletébe, ez alatt azt értjük, hogy nő a családalapítás vagy a gyerekvállalás során a munkahely el-

vesztésének kockázata, különösen a nők esetében, és a jól fizető és nagy karriert kínáló magáncégeknél, multinacionális vállalatoknál. Az állandó munka megtalálását nehezíti, hogy növekedett a fiatal munkaerő kiszolgáltatottsága. Ez nemcsak a magán, de szinte permanensen érvényes az állami, költségvetési szférában is. A munkaerőpiacon különösen kiszolgáltatottak az alacsonyan iskolázott, hátrányos helyzetű fiatalok, fokozza a kiszolgáltatottságot és az ebből adódó veszélyeket, hogy ez igen gyakran kapcsolódik össze etnikai hovatartozással, etnikai diszkriminációval (roma fiatalok). Ráadásul a hátrányos helyzetű fiatalok integrációját nehezíti, hogy más alternatívát nem látva alkalmi jelleggel vagy véglegesen a szürke illetve fekete gazdasághoz kapcsolódnak.

- A szocializációs feltételek megváltozása, a piaci rendszer kiépülése, az új oktatási rendszer kialakulása, az iskolai idő megnövekedése, miközben csökken a család, az iskola szerepe a fiatalok szocializációjában és növekszik a média és a fogyasztói ipar befolyása. Ez összefügg azzal, hogy az ifjúsági életszakaszban az iskolai idő meghosszabbodásával átalakul a fiatalok szabadidő-tevékenysége, amelyben egyre nagyobb szerepet játszik a piaci alapokon kiépülő szabadidőipar. A szabadidő-tevékenységeknek az olyan formáira fontos utalni, mint az önálló szórakozás, önálló utazás, szexuális tapasztalat egyre korábbra helyeződése, amit egyes szakirodalmak a gyermekkori elvesztésének is hívják. (Vannak tevékenységek, amelyek 15, sőt 14-13 éves korra kerülnek.) Ezek a változások felértékeltek a kortárs csoportok szerepét, de a fiatalok körében a magas kultúrához inkább kapcsolódó alternatív kulturális minták háttérbe szorultak. Ugyanakkor a fiatalok körében egyre inkább előtérbe kerültek a fogyasztói kultúra mintái. Az átalakulás során felvetődő problémák, amelyek igen gyakran felerősítették az etnikai előítéleteket, növelték a fiatalok körében az agresszív kulturális minták szerepét (pl. skinheadek).
- *A fiatalokat érintő kihívások és a növekvő kockázatok, a fokozódó verseny és a korai önállósodás jelentősen megnöveli a fiatalok veszélyeztetettségét (alkohol, dohányzás, drogfogyasztás, stb.).* Ez összefügg azzal, hogy a normál (hagyományos) ifjúsági biográfia a fiataloknak kis hányadára, azon belül is a középiskolai végzettségű falusi nőkre jellemző. A magyar 15-29 éves fiatalokra is érvényes azonban, hogy a kockázat valójában már nem csak a kevésbé képzettek körében jelenik meg, hanem a kulturálisan privilegizált csoportoknál is megtalálható, habár ők más cselekvési stratégiákat dolgoznak ki. Ezt jól mutatták, azok a drog kipróbálása és az életesemények alapján képzett klasztercsoportok, amelyekben a drog kipróbálása az egytizedtől akár a csoport tagjainak felére is kiterjedt. Az egyik domináns csoportot

ezekben a klaszterekben a főiskolás és egyetemi hallgató nők képezték, akiknek biográfiájára a normál életrajztól való eltérés volt a jellemző: a korai kiszakadás a szülői házból, a késői élettársi kapcsolat, az egyetem melletti munkavállalás és huszoneves kor második felében egyre markánsabban kirajzolódó magányosság. Megállapíthatjuk, hogy a felsőoktatás expanziója és a fiatalok továbbtanulási esélyeinek növekedésével egyidőben növekszik a fiatalok, ezen belül a nők sebezhetősége.

- „És az senkit sem érdekel, hogy közben minden darabokra hullik.” Talking Heads¹ Az a tény, hogy a legjellemzőbb a drog fogyasztás az ifjúságcentrista fiatalokra – ez az a terület amelyben a legmarkánsabban elkülönülnek a felnőtt mintakövetőktől – azt mutatja, hogy a drogfogyasztás beépült a fiatalok önállósodásba, a drog mutatójává vált a fiatalok konfliktusainak, illetve egy módjává a konfliktusok „kezelésének”, illetve az erre tett kísérleteknek. Ez veszélyeket rejt magában: kialakulhat egy droghasználó szubkultúra, amely ekként is definiálja magát. Az egyes értékek mentén kialakult csoportokban a szabadság értékeknek elkötelezettek és az anyagi javakat preferálók három-négyszeres különbséget mutatnak a droghasználat terén tradicionalista vagy a magánéletbe visszahúzódó társaikhoz képest. Az mindenképpen jelzésértékű, hogy azok közül, akik már próbálkoztak valamilyen szerrel sokkal nagyobb arányban nyilatkoztak úgy, hogy barátaik ismerőseik között tudnak drogfogyasztásról (88,3%, míg a drogokat nem használók körében 32,9% tud baráti körében droghasználatról). Ez azt mutatja, hogy ez egy relatíve szűk csoport vagy csoportok, ahol mindenki ismer mindenkit és feltehetően elkülönülnek azoktól akik nem élnek a különféle szerekekkel (ez egyébként is jellemző a szerhasználókra).
- „A jelentőséggel napjainkban jókora szemfényvesztés folyik. A jelentőség hasznélvezői egy rakás pénzt keresnek az emberek vágyakozásából.”² A „feszültségoldó technikák” alkalmazása (a droghasználat, kis fenntartásokkal az alkoholfogyasztási szokásokra is helytállóak lehetnek): különösen a főiskolások, egyetemisták esetében az életformához kapcsolódnak (a hallgatói lét velejárói), másrészt bizonyos jól elkülöníthető rétegekben gyakoribb az előfordulásuk. Két markáns fogyasztói attitűd jelenik meg: Egyfelől ezek az évek – az egyetemista, főiskolai évek – sokuk számára az utolsóak, ahhoz, hogy mint fiatalok – professzionális ifjúsági státusz betöltői – szabadon

¹ Bret Easton Ellis (1994) *Amerikai Psycho*. Budapest, Európa Kiadó

² Dahrendorf, Ralph (1994) *Fiatalokhoz címzett jegyzetek*. In.: *A modern társadalmi konfliktus*. Budapest, Gondolat, 289

kibontakozhassanak. Hiszen legtöbbjükre a diploma megszerzése után nem a jelenleg élt életforma továbbvitele vár (bár az erre való törekvések szintje igen magas) hanem a betagozódás a „mindennapokba”. Az ehhez az életéréshez kötődő fogyasztási szokások spontán meg fognak változni. Másfelől a hallgatók egy részénél a mindennapi teljesítmény stressz levezetésének eszköze bizonyos szerek használata, amely kapcsolódik a karrier építési esélyekhez is. Ugyanis összeadódnak azok a személyes problémák és értékrendbeli törekvések amelyek fokozottan igénylik levezetésüket. Ilyenek a több szinten zajló versenyhelyzetek (pl. iskolai előmenetel, megfelelő anyagi javak előteremtése, a szülői elvárásoknak való megfelelés) amelyek totálisan lefedik a hétköznapokat. Erre szinte „természetes” reakció a szabadidő hasonlóan intenzív eltöltése – annál is inkább mivel ez az időmennyiség a legszűkösebb – s ennek eszközei a különféle szerek. Arról tehát szó sincs, hogy elfordulnának a rájuk váró feladatoktól, versenytől – a tulajdonképpeni piactól – sőt éppen ellenkezőleg.

- *A fiatalok szabadság iránti elkötelezettsége napjainkban egyaránt jelenti a „kötelezettségek” szétzúzásának vágyát és menekülést, de jelenti az erőszakosságot és vágyat a gazdagság iránt.* A győri fiatalok egyik markáns az élettervezését, az életformáját, cselekvési mintáit leginkább befolyásoló értékorientáció a szabadság körül szerveződik összekapcsolódva olyan értékekkel mint az érdekes élet, a kreativitás, és a változatos élet. A másik nagy befolyással rendelkező értékorientáció a materiális, anyagi javakhoz kapcsolódó értékek, melyek a hatalom, a gazdagság és a vezetésre és döntésre való jog. E két értékorientáció közül az anyagiakhoz kötődő értékeket preferálók között a fiúk vannak magasan felülreprezentálva, a szabadságértékek iránt elkötelezettek között nemek szerint meglehetősen alacsony az eltérést tapasztaltunk. Iskolatípusonként vizsgálva viszont a legkevésbé a szakmunkástanulóakra jellemző, és leginkább a gimnazisták között találhatjuk meg a szabadságértékeket előtérbe helyezőket, azaz főleg a magasabban iskolázott családi háttérrel rendelkező fiatalok között. Szabadságértékeket preferáló lányok tervei sok tekintetben különböznek a többi lány terveitől: náluk kevésbé tervezik, hogy házasságuk időpontja és a szülői háztól való elköltözésük egy időpontra fog esni, azaz inkább számolnak egy teljesen független életszakasszal, hiszen az ő esetükben az elköltözés inkább megelőzi a tanulmányok befejezését, illetve a munkába állást is. Leginkább ők tervezik a házasság nélküli együttélést a házasság előtt, és a többi lányt jelentősen meghaladó arányban nyilatkoztak úgy, hogy első szexuális kapcsolatukat „nem komoly” kapcsol-

latban szerezték meg vagy tervezik megszerezni. Az anyagi, azaz meglehetősen férfiasnak tartott, értékekhez kötődő lányok szinte minden tekintetben a fiúk normái felé közelednek. A szabadságértékeket való lányokhoz hasonlóan inkább terveznek egy független időszakot a szülőktől való elköltözés után, és hozzájuk hasonlóan a házasságkötés illetve együttélés időpontja kevésbé kapcsolódik a megkérdezett többi eseményhez, ami azt is jelentheti, hogy kevésbé tervezik be életükbe a házasság időpontját. A szabadság körül, illetve anyagiakhoz kötődő értékorientációk jutnak legmarkánsabban kifejezésre a fiatalok politikai cselekvési mintáiban, mindkettő a radikálisabb politikai cselekvési minták átvételével jár, és ezt láttuk például a drog a fiatalok életformába való beépülése esetében is.

Veszélyeztetettség – deviáns viselkedések

	magas státuszú iskolák tanulói	közepes státuszú iskolák tanulói	alacsony státuszú iskola tanulói
Napi egy doboz	-	16,7	55,6
2-3 nap/doboz	20,0	20,0	30,6
Heti egy doboz	6,7	15,0	5,6
Ritkábban mint hetente	-	18,3	5,6
Csak alkalmanként	73,3	30,0	2,8

1. sz. táblázat

Dohányzási gyakoriság (a dohányzók körében)/iskola státusz (%)

	magas státuszú iskolák tanulói		közepes státuszú iskolák tanulói		alacsony státuszú iskola tanulói	
	felnőttek nagyon elítélik	ő maga nagyon elítéli	felnőttek nagyon elítélik	ő maga nagyon elítéli	felnőttek nagyon elítélik	ő maga nagyon elítéli
Ha valaki néha berüg	10,9	8,5	15,5	15,8	12,5	3,8
Ha valaki rendszeresen berüg	59,7	48,3	62,5	45,0	56,3	33,3
Ha valaki lóg az iskolából	30,3	6,9	32,0	16,3	27,5	6,1
Ha valaki dohányzik	23,3	20,7	20,6	23,0	6,4	2,1
Ha valaki drogot kipróbál	77,3	62,4	74,6	59,6	67,3	48,0
Ha valaki drogot használ rendszeresen	84,9	90,6	89,8	84,8	85,4	72,0

2. sz. táblázat

Bizonyos viselkedések környezeti és saját megítélése/iskola státusz (%)

(N 383 + 52)

	gimnázium	szakközépiskola	szakmunkásképző
Napi egy doboz	12,7	11,6	29,8
2-3 nap/doboz	31,6	33,7	36,8
Heti egy doboz	16,5	20,0	5,3
Ritkábban mint hetente	1,3	6,3	14,0
Csak alkalmanként	38,0	28,4	14,0

3. sz. táblázat

Dohányzási gyakoriság (a dohányzók körében)/iskola típus (%)
(Significance, 00034)

	10 évesen vagy korábban	11-13 évesen	14 évesen vagy később
Gimnázium	7,9	24,7	67,4
Szakközépiskola	11,3	17,9	70,8
Szakmunkásképző	11,5	26,9	61,5
Összesen	10,1	22,3	67,6

4. sz. táblázat

Első cigaretta elszívása/iskola típus (%)

	10 évesen vagy korábban	11-13 évesen	14 évesen vagy később
Gimnázium	7,9	24,7	67,4
Szakközépiskola	11,3	17,9	70,8
Szakmunkásképző	11,5	26,9	61,5
Összesen	10,1	22,3	67,6

5. sz. táblázat

Dohányzási gyakoriság (a dohányzók körében)/mikor gyújtott rá először (%)

	dohányzik	fogyaszt alkoholt	barátai közül drogot kipróbált
Magas státuszú iskolák tanulói	12,4	29,8	9,9
Közepes státuszú iskolák tanulói	22,9	31,3	17,9
Alacsony státuszú iskolák tanulói	65,5	64,8	
Összes	19,6	30,8	15,4

6. sz. táblázat

Devianciák/iskola státusz (%)
(N 383+52)

	magas státuszú iskolák tanulói	közepes státuszú iskolák tanulói	alacsony státuszú iskola tanulói
Havonta egyszer-kétszer	85,3	73,4	65,7
Hetente	11,8	7,6	22,9
Hetente kétszer	2,9	7,6	5,7
Heti 3-4 alkalommal	-	6,3	-
Gyakrabban	-	5,1	5,7

7. sz. táblázat

Alkohol fogyasztás gyakorisága (az alkoholt fogyasztók körében)/iskola státusz (%)

	gimnázium	szakközépiskola	szakmunkásképző	összes
Dohányzik	35,9	30,0	37,7	33,6
Szokott alkoholt inni	70,5	66,7	61,7	66,9
Fogyasztott már kábítószer	7,2	8,9	11,6	8,9
Baráti körében fogyasztanak kábítószer	42,0	36,1	33,8	37,6

8. sz. táblázat

Iskolatípusok/dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás (%) (N 715)

	15 évesen és alatta	16-17 évesen	18 évesen és fölött
Gimnázium	29,6	37,7	32,7
Szakközépiskola	32,9	37,8	29,3
Szakmunkásképző	36,0	36,0	28,0
Összesen	32,4	37,4	28,0

9. sz. táblázat

Első lerészegedés/iskola típus (%)

	gimnázium	szakközépiskola	szakmunkásképző	összes
Havonta egyszer-kétszer	64,4	68,7	72,2	67,9
Hetente	23,9	17,5	14,4	19,1
Hetente kétszer	6,7	9,2	8,2	8,2
Heti 3-4 alkalommal	3,1	3,2	5,2	3,6
Gyakrabban	1,8	1,4	-	1,3

10. sz. táblázat

Alkohol fogyasztás gyakorisága (az alkoholt fogyasztók körében)/iskola státusz (%)

	15 év és alatta	16-17 év	18 év és fölötté
Havonta egyszer-kétszer	44,0	71,1	80,9
Hetente	31,2	18,4	12,8
Hetente kétszer	13,5	7,2	5,3
Heti 3-4 alkalommal	8,5	2,6	1,1
Gyakrabban	2,8	0,7	-

11. sz. táblázat

Első lerészegedés/az italozás gyakorisága (%)

	14 évesen vagy korábban	15 évesen vagy később
Gimnázium	7,1	92,9
Szakközépiskola	9,1	90,9
Szaktanácsképző	15,4	84,6
Összesen	10,2	89,8

12. sz. táblázat

Első droghasználat/iskola típus (%)

	14 évesen vagy korábban	15 évesen vagy később
Ifjúságcentristák	-	100,0
Felnőttminta-követők	16,7	83,3

13. sz. táblázat

Első droghasználat/ifjúságcentrizmus középiskola (%)

	14 évesen vagy korábban	15 évesen vagy később
2. évesek	9,5	90,5
3. évesek	20,0	80,0
4. évesek	8,7	91,3

14. sz. táblázat

Első droghasználat/évfolyam (%)

	igen
Szabadság értékeknek elkötelezettek	14,0
Tradicionalisták	6,5
Anyagi javakat preferálók	15,7
Privatizált értékeket vallók	3,8

15. sz. táblázat

Az egyes értékeknek elkötelezettek/fogyasztott drogot (%)

	Ifjúságcentristák	felnőttminta-követők	összes
Dohányzik	46,1	27,4	33,6
Szokott alkoholt inni	79,2	55,4	66,9
Fogyasztott már kábítószer	15,5	7,3	8,9
Baráti körében fogyasztanak kábítószer	52,7	24,5	37,6

16. sz. táblázat

Ifjúságcentrizmus/lázadók dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás (%)

Használt szer	egy alkalommal próbálta ki	néhány alkalommal próbálta ki	legalább havonta egyszer	legalább hetente egyszer
LSD	100,0	-	-	-
amphetamin származékok	57,1	28,6	7,1	7,1
THC (marihuana, hasis)	47,1	47,1	5,9	-
Ópium származékok	66,7	33,3	-	-
házikészítésű és pótszerek	50,0	-	50,0	-
összesen	58,5	31,7	7,3	2,4

17. sz. táblázat

A droghasználat gyakorisága a drogfogyasztók körében (%)

- A feszültségoldó technikák alkalmazása (a droghasználat, kis fenntartásokkal az alkoholfogyasztási szokások) egyrészt az életformához kapcsolódnak (például az intenzív szabadidő eltöltés velejárói lehetnek), másrészt bizonyos jól elkülöníthető rétegekben gyakoribb az előfordulásuk. Akik kipróbálják a drogot, azok egyre fiatalabb korban próbálják ki. Fontos tényező a stressz feloldása is, hiszen – mint már korábban említettük – éppen a korai önállósodásból adódó stresszhelyzetek, az, hogy nem mutat lényeges különbséget a rossz és a jó tanulók között, mind azt mutatják, hogy a fokozott versenyhelyzetből származó stresszhelyzetek levezetésének eszközevé is válhatnak. Másképpen úgy is fogalmazhatunk, hogy a feszültségoldó technikák használata éppen úgy adódik bizonyos életformaminták átvételéből, amelyeket a szórakoztató ipar kínál (pl. a rave, techno esetén), mint azokból a feszültségekből, amelyek természetes velejárói a fiatalok saját identitásának kialakításának. Azáltal, hogy ezen saját identitás kialakításának egyik legnagyobb része a

kortárs csoportok körében zajlik, igen fontos szerepe van a kortárs csoportokban elterjedt mintáknak. A kortárs csoportok mintaadó szerepe olyan körülmények között erősödött fel, amikor a fiatalok identitáskeresésében egyre kisebb szerepet játszik az iskola, az ifjúsági civil szervezetek illetve az ifjúsághoz kapcsolódó intézmények. Sőt, ezen intézmények nagyon sok esetben nem ismerik el a fiatalok jogait, illetve igen kis mértékben tolerálják a fiatalok másságát. Következésképpen, a fiatalok identitáskeresése egyet jelent a fiataloknak a felnőtt társadalommal való szemben állásával. A békéscsabai vizsgálatunk azt is mutatja, hogy éppen a szabadságot, az érdekes, változatos életet preferáló fiatalok azok, akik mintegy menekülnek a feszültségoldó technikákhoz, pontosabban fogalmazva sok esetben ezen technikák alkalmazása egyet jelent a fiatalok gondolkodásában a szabadsággal, a szabadság élményével.

	15 év és alatta	16 év	17 év	18 év és fölötté
Van	30,9	24,0	22,8	22,4
Nincs	15,9	19,2	18,7	46,1
Összes	21,7	21,1	20,3	37,0

1. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószerrel – első szexuális tapasztalat (N=641), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	14 év és alatta	15 év	16 év	17 év és fölötté
Van	50,5	28,3	13,7	7,6
Nincs	36,9	26,8	17,2	19,2
Összes	45,1	27,6	15,0	12,3

2. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószerrel – először önállóan szórakozni menni (N=514), Békéscsaba

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	14 év és alatta	15 év	16 év	17 év és fölötté
Van	42,9	25,6	24,0	7,5
Nincs	31,7	27,9	21,4	19,0
Összes	36,0	27,0	22,4	14,6

3. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószerrel – először önállóan szórakozni menni (N=670), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	17 év és alatta	18-19 év	20-21 év	22 év és fölötté
Van	31,2	25,5	24,2	19,1
Nincs	21,2	29,0	23,3	26,4
Összes	27,3	26,9	23,8	22,0

4. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószerrel – önállóan nyári utazást szervezni (N=491), Békéscsaba

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,053

	17 év és alatta	18-19 év	20-21 év	22 év és fölötté
Van	32,7	23,5	20,3	23,5
Nincs	18,3	30,0	28,3	23,5
Összes	23,8	27,5	25,2	23,5

5. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószerrel – önállóan nyári utazást szervezni (N=651), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	15 év és alatta	16 év	17 év	18 év és fölötté
Igen	36,5	30,8	14,4	18,3
Nem	23,2	18,3	20,1	38,4
Összes	26,0	20,9	18,9	34,2

6. Kábítószerrel kipróbált-e – első szexuális tapasztalat (N=497), Békéscsaba

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	15 év és alatta	16 év	17 év	18 év és fölötté
Igen	52,5	20,3	16,9	10,2
Nem	18,5	21,3	20,6	39,6
Összes	21,7	21,2	20,3	36,8

7. Kábítószerrel kipróbált-e – első szexuális tapasztalat (N=627), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	14 év és alatta	15 év	16 év	17 év és fölötté
Igen	52,4	29,5	14,3	3,8
Nem	43,6	27,3	14,5	14,5
Összes	45,4	27,8	14,5	12,3

8. Kábítószerrel kipróbált-e – először önállóan szórakozni menni (N=511), Békéscsaba

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,025

	14 év és alatta	15 év	16 év	17 év és fölötté
Igen	52,5	18,6	25,4	3,4
Nem	34,1	28,4	21,5	16,1
Összes	35,7	27,5	21,8	15,0

9. Kábítószer kipróbált-e – először önállóan szórakozni menni (N=655), Győr
Sznifikancia (Pearson Chi-Square): 0,004

	17 év és alatta	18-19 év	20-21 év	22 év és fölötté
Igen	35,7	28,6	18,4	17,3
Nem	25,4	26,2	25,4	23,1
Összes	27,5	26,6	24,0	21,9

10. Kábítószer kipróbált-e – önállóan nyári utazást szervezni (N=488), Békéscsaba
Sznifikancia (Pearson Chi-Square): 0,112

	17 év és alatta	18-19 év	20-21 év	22 év és fölötté
Igen	39,0	22,0	22,0	6,6
Nem	22,3	28,2	25,1	24,4
Összes	23,9	27,6	24,8	23,7

11. Kábítószer kipróbált-e – önállóan nyári utazást szervezni (N=637), Győr
Sznifikancia (Pearson Chi-Square): 0,038

Alternatív, underground	32,4
Techno	27,4
Blues	26,7
Rock, hard rock	20,9
House	19,8
Punk, punk rock	17,9
Heavy metal	17,6
Rap	17,2
Disco	7,4
Nosztalgia	5,4
Teljes minta	15,3

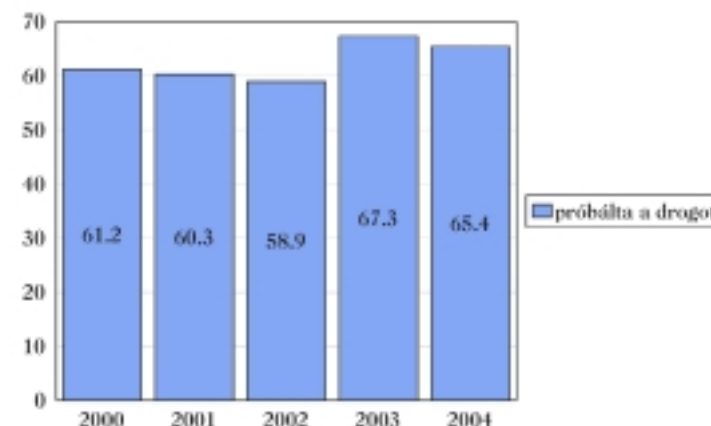
Középiskolás fiatalok (N=1603)

Kipróbálta-e a kábítószer és a zenei irányzatok
(az adott zenei irányzat iránt elkötelezettek körében hány % azok aránya,
akik kipróbálták már a kábítószer)

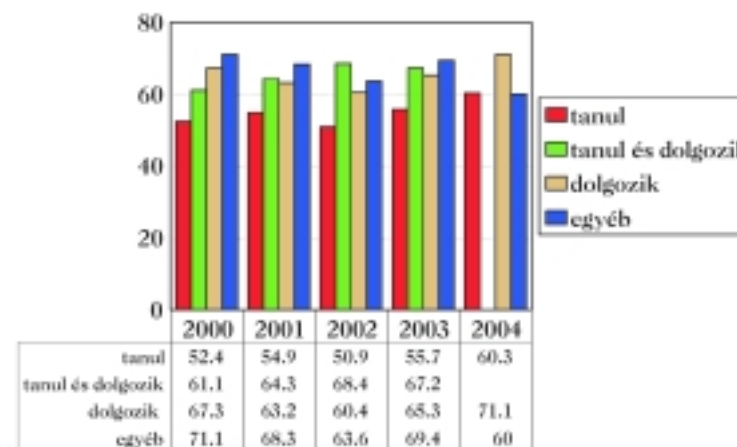
Fesztiválok ifjúsága és a drog

Grafikonok*

Próbálta-e a drogot?

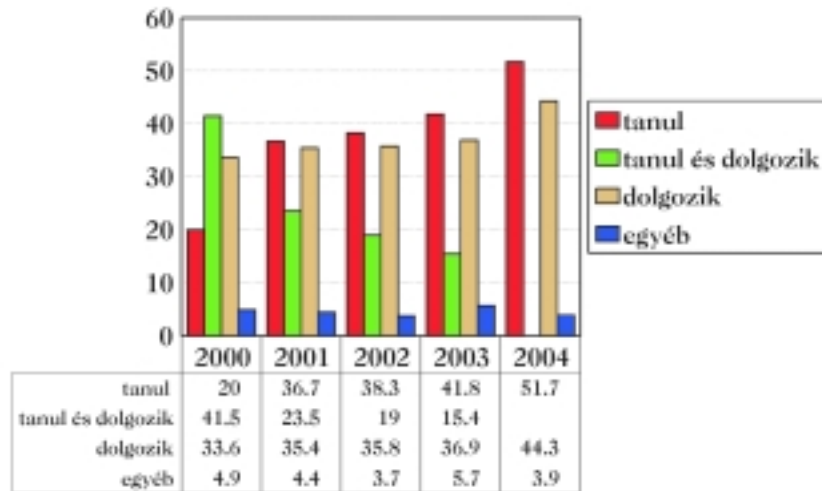
Tevékenység szerint drog kipróbálása

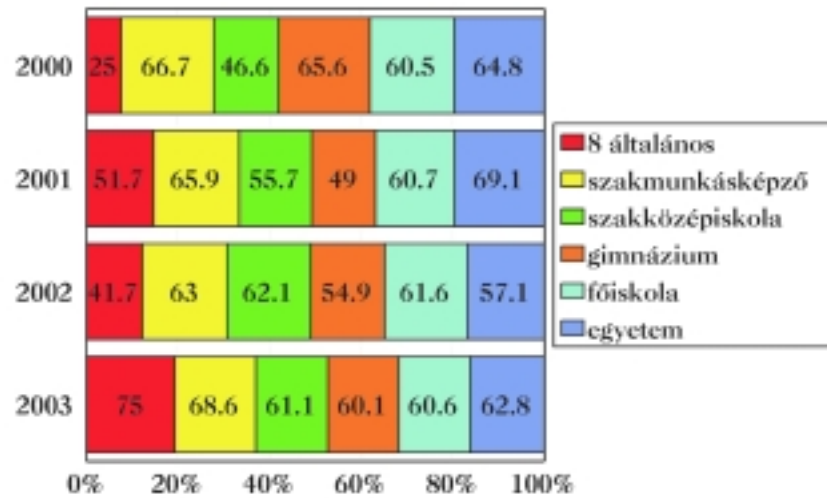
Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

*A grafikonokat Jancsák Csaba és Tarnay István készítette.

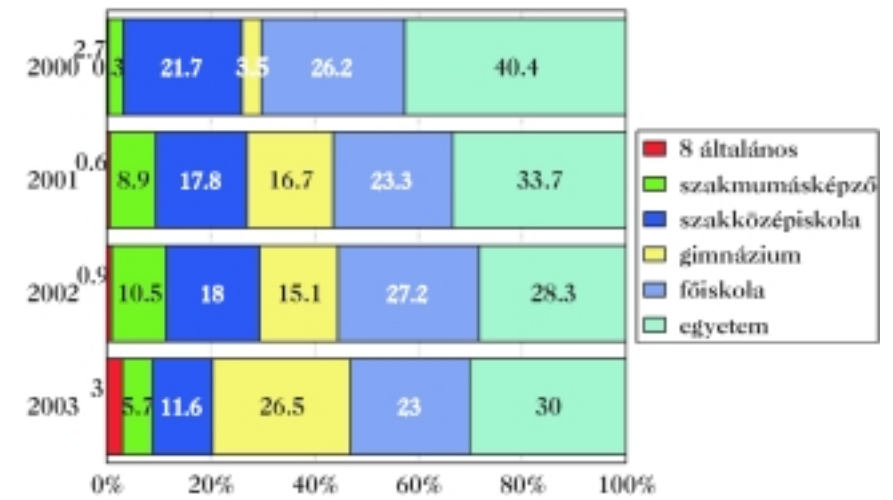
Drogot próbálók fő tevékenység szerint

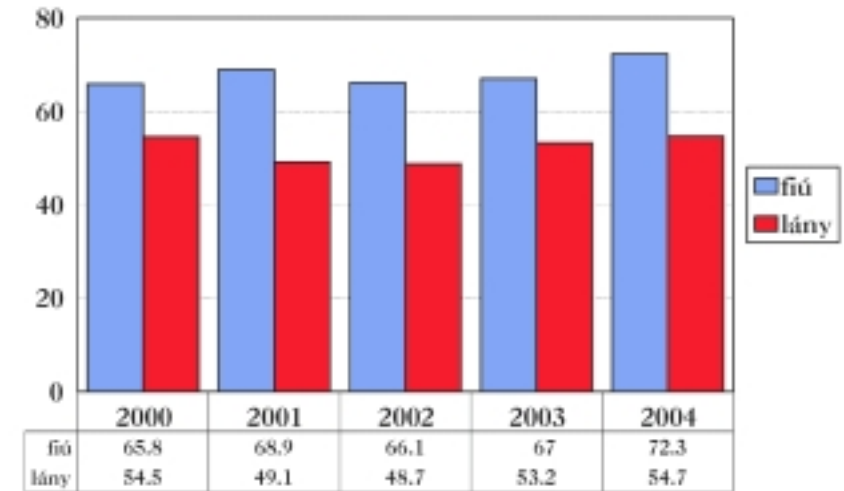
Iskolai végzettség szerint drog kipróbálók aránya

Drogot kipróbálók megoszlása iskolai szint szerint

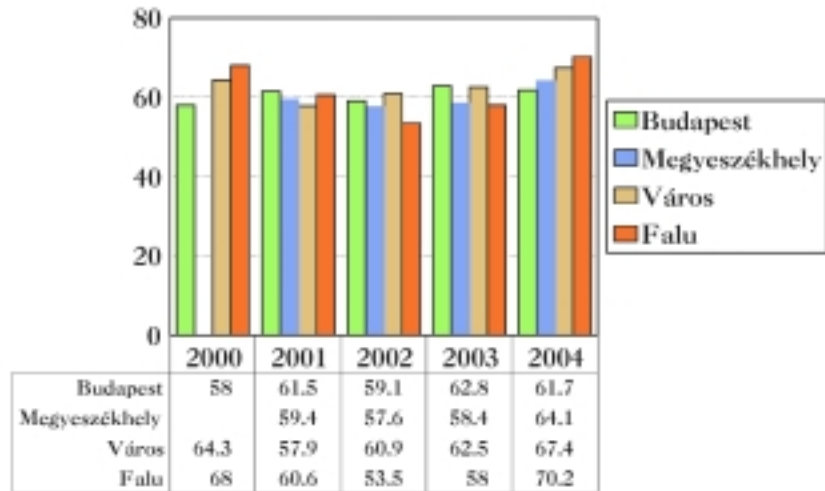
Drog kipróbálás nemenként

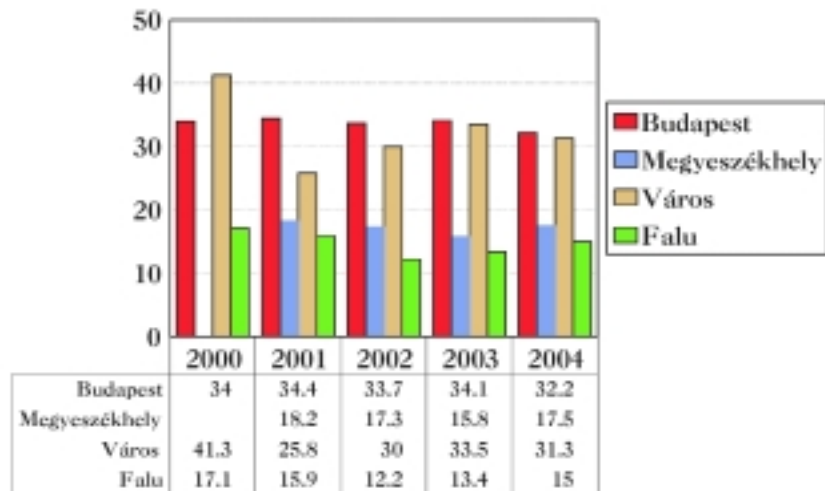
Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Település típusonként a drog kipróbálása

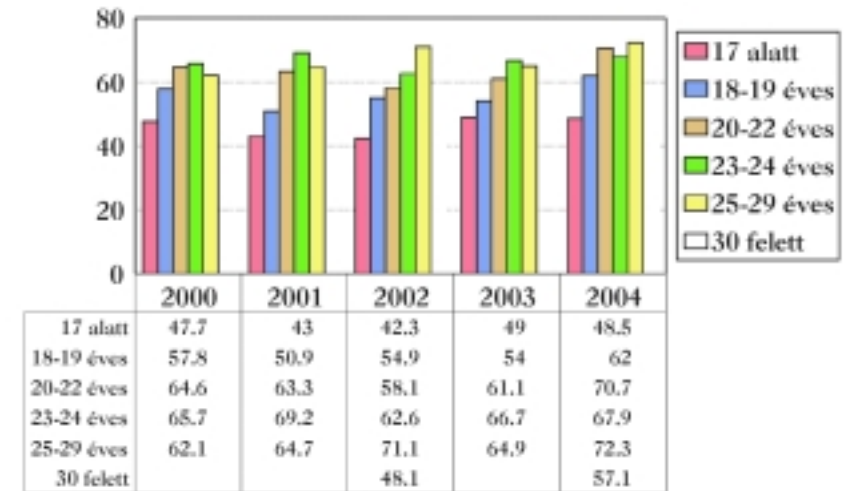

Drogot kipróbálók településtípusonként

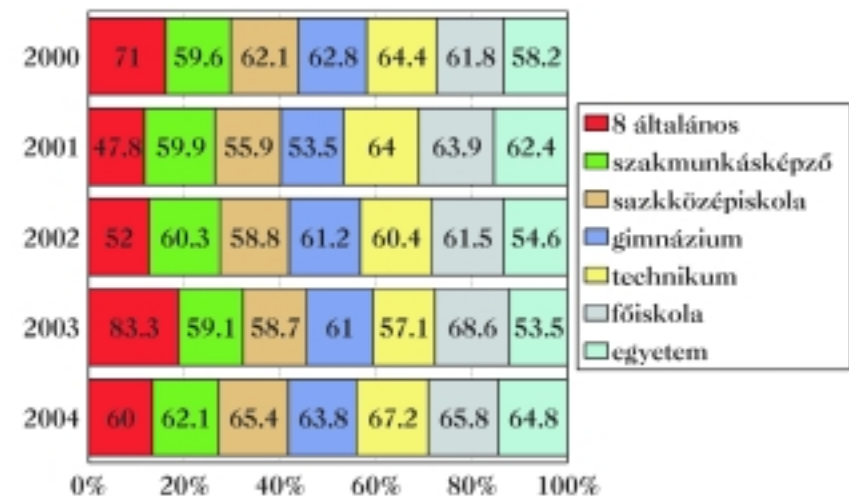

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Drog kipróbálása korcsoportonként

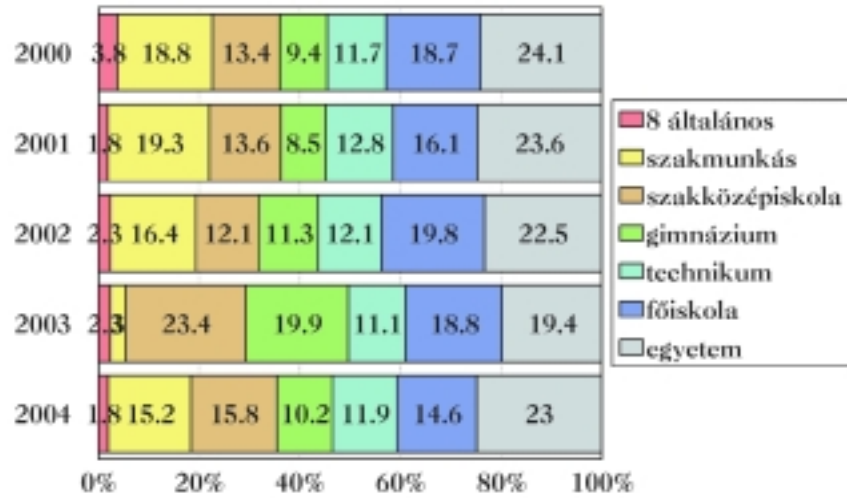

Apa iskolai végzettsége szerint próbált-e drogot

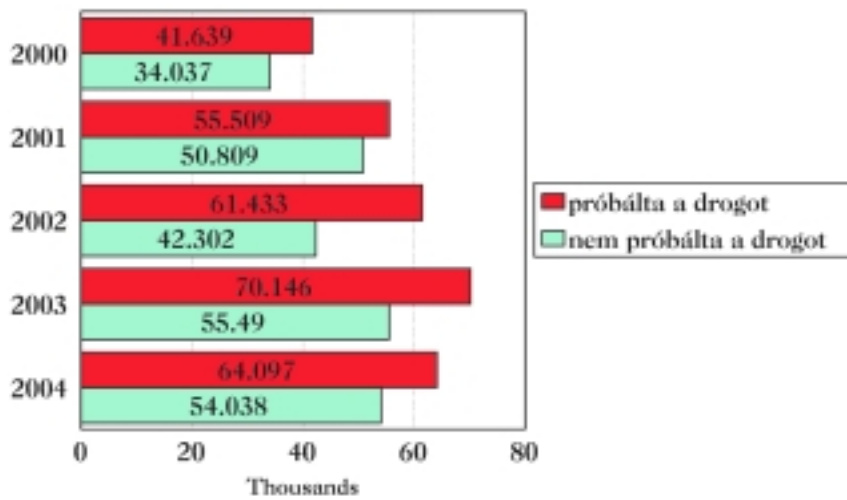

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Drog kipróbálók az apa iskolai végzettsége szerint

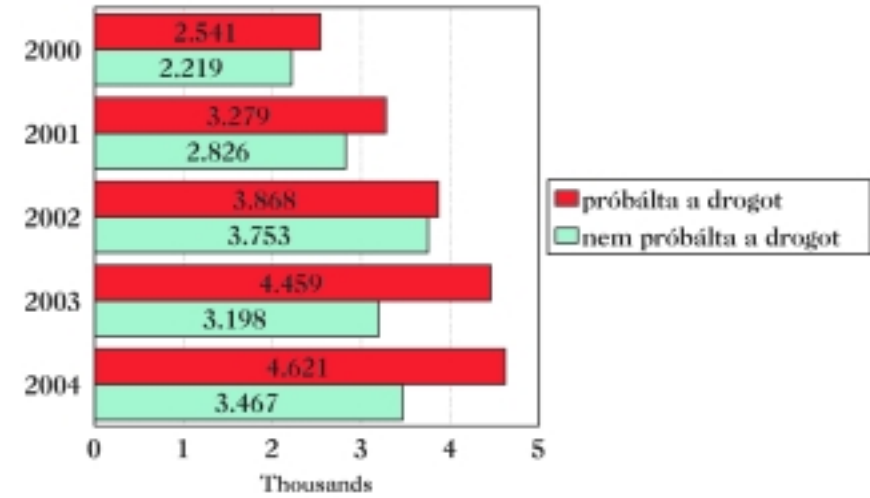

Átlagosan mennyit költ egy hónapban?

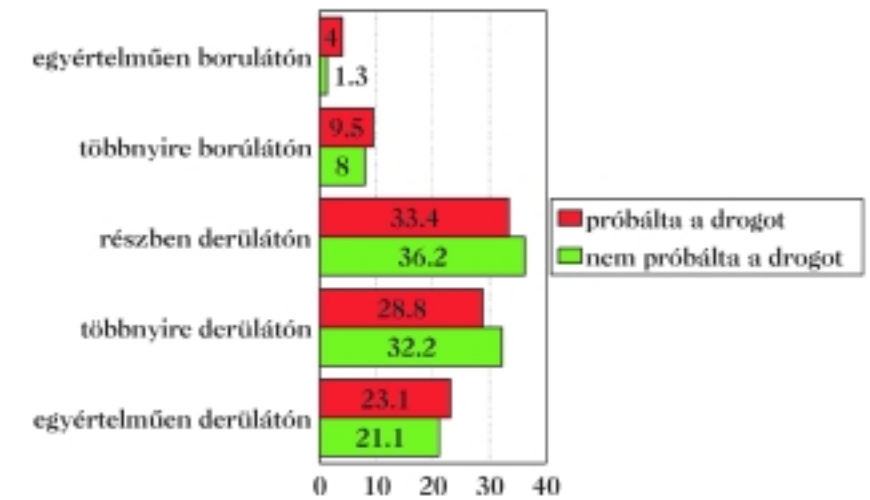

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Mennyit költ egy nap a Szigeten?

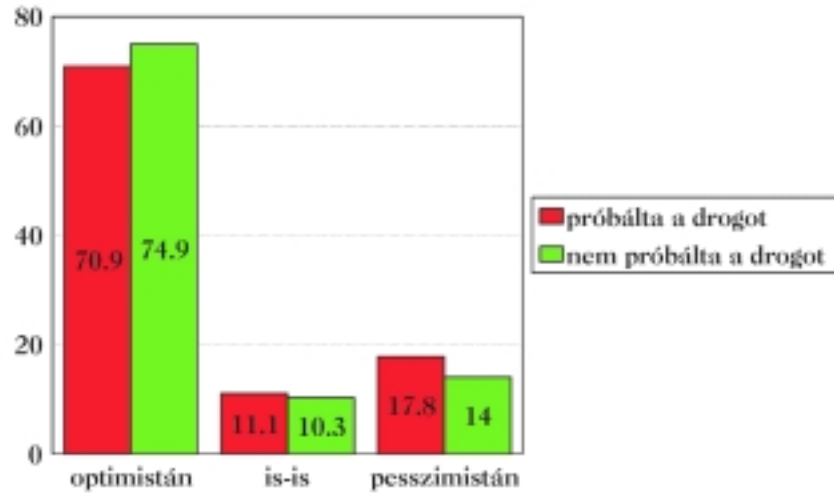

Hogyan látod a jövődet? Sziget 2001

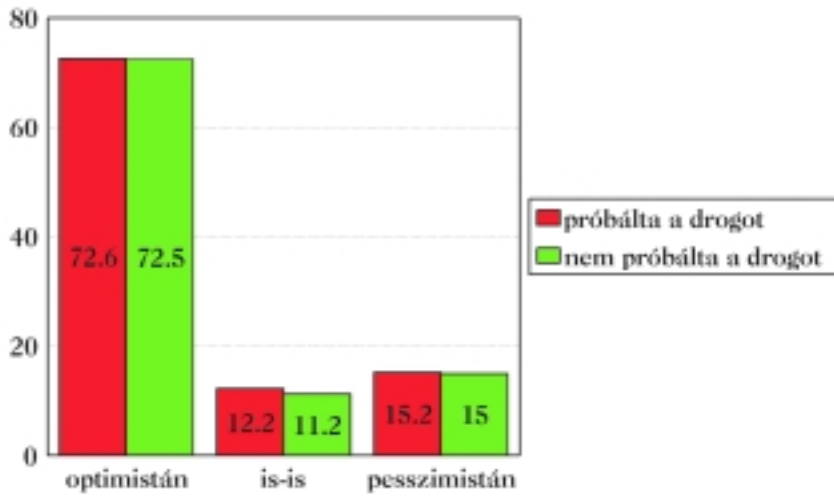

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Hogyan látod a jövődet? Sziget 2002

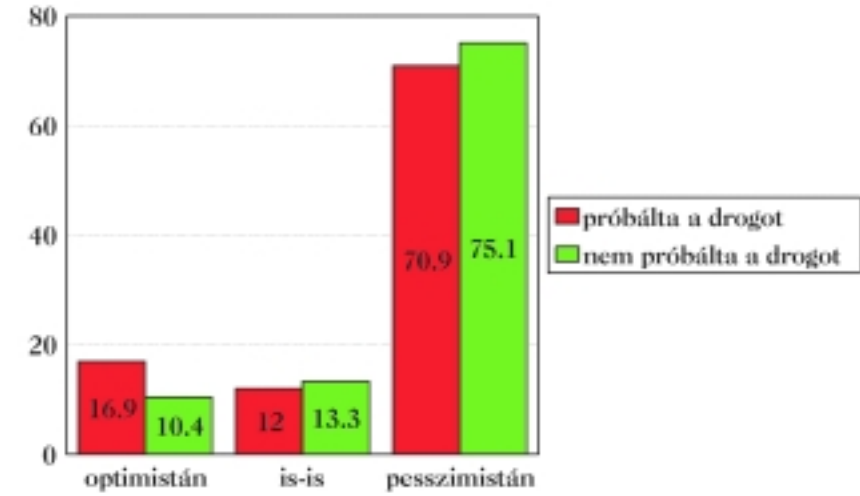

Hogyan látod a jövődet? Sziget 2003

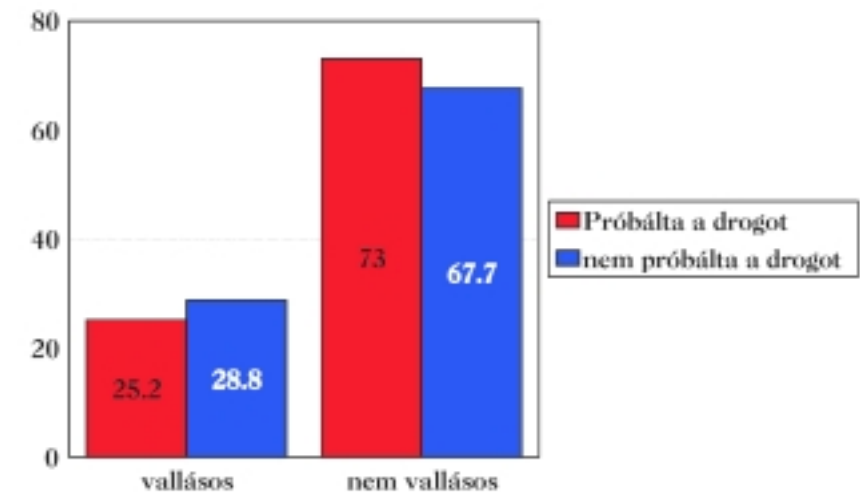

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Hogyan látod a saját jövődet? Sziget 2004

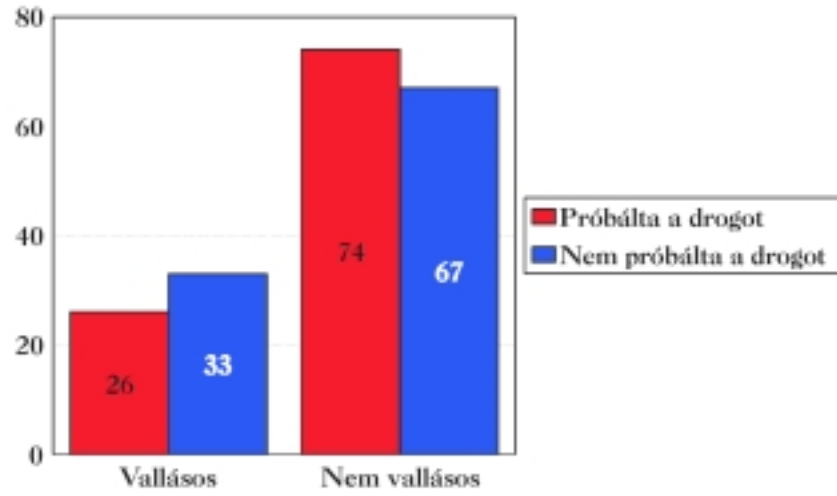

Vallásos-e? Sziget 2000

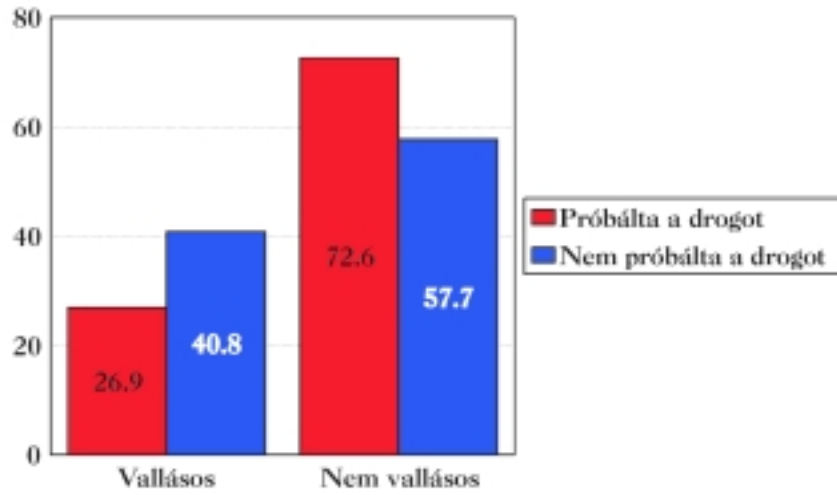

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Vallásos-e? Sziget 2001

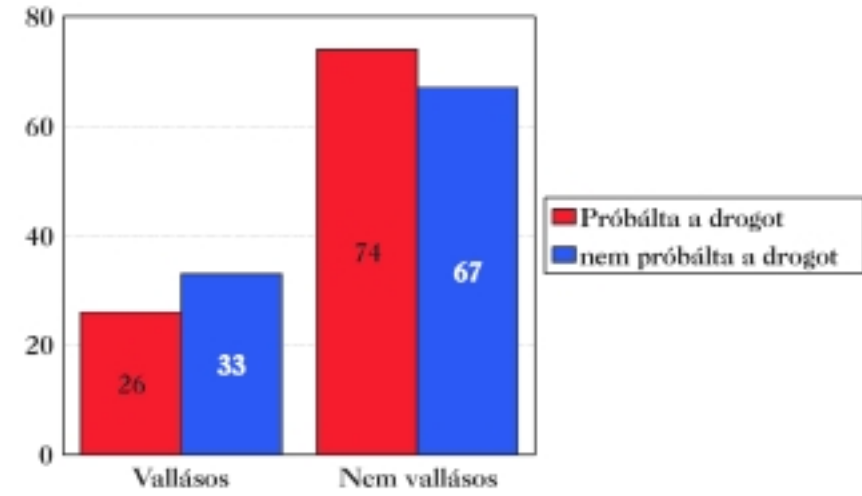

Vallásos-e? Sziget 2002

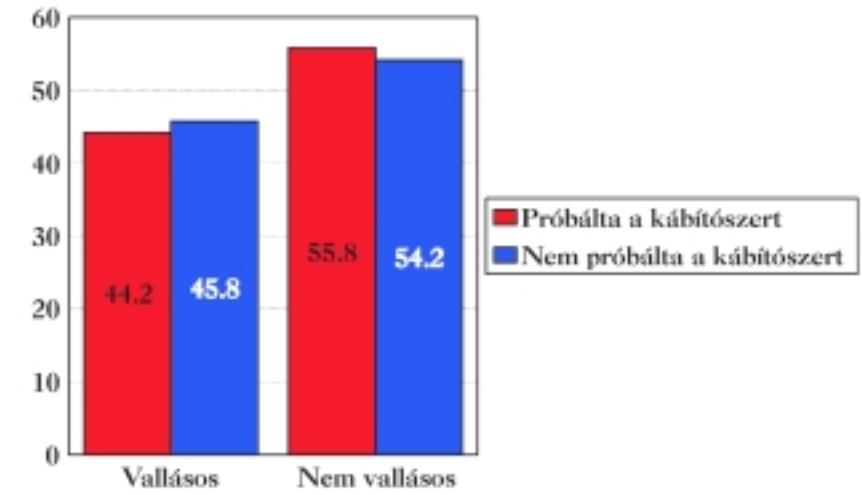

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Vallásos-e? Sziget 2003

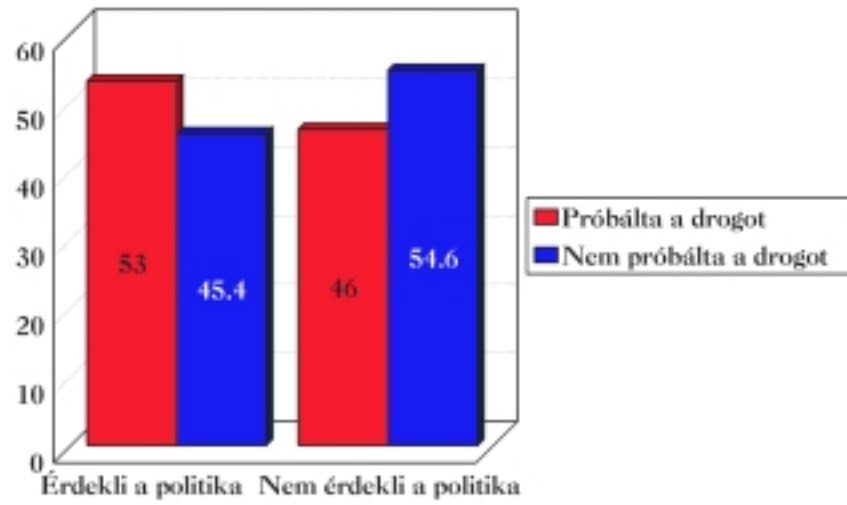

Vallásos-e? Sziget 2004

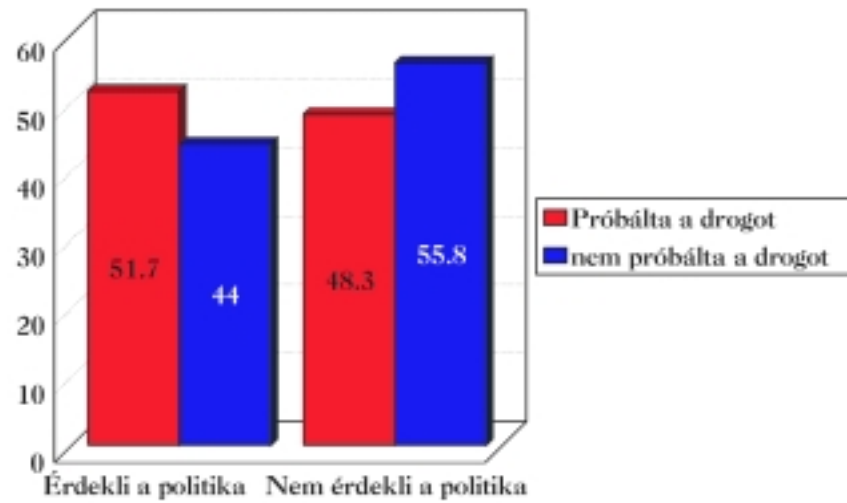

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Érdekl a politika? Sziget 2000

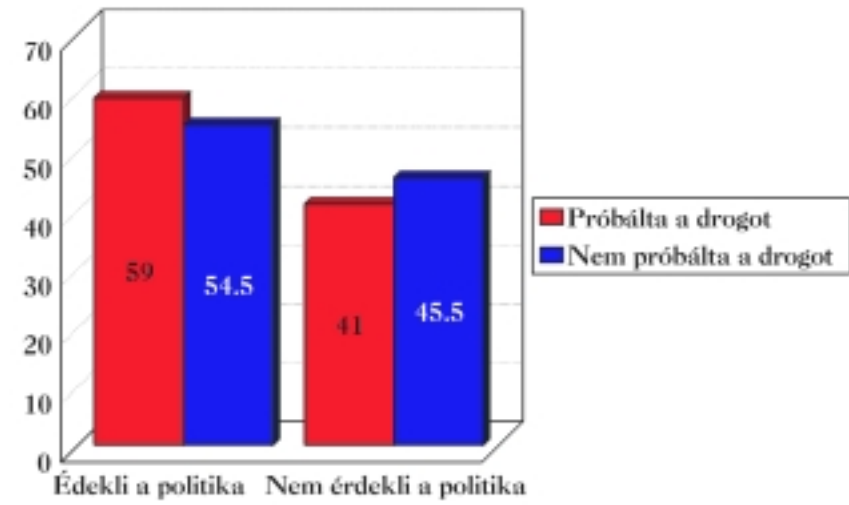

Érdekl-e a politika? Sziget 2001

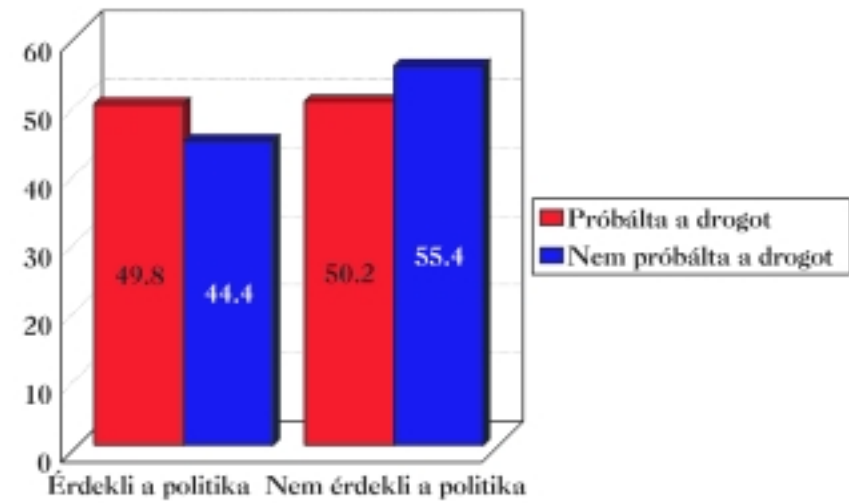

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Érdekl a politika? Sziget 2002

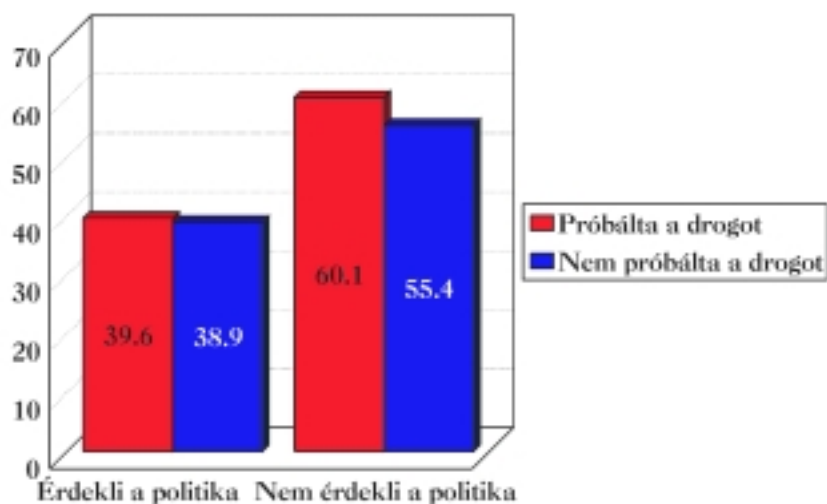

Érdekl-e a politika? Sziget 2003

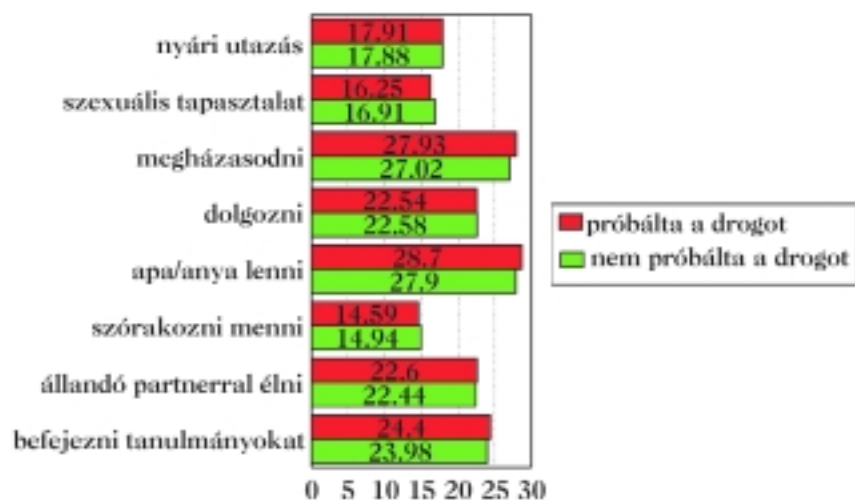

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Érdekl-e a politika? Sziget 2004

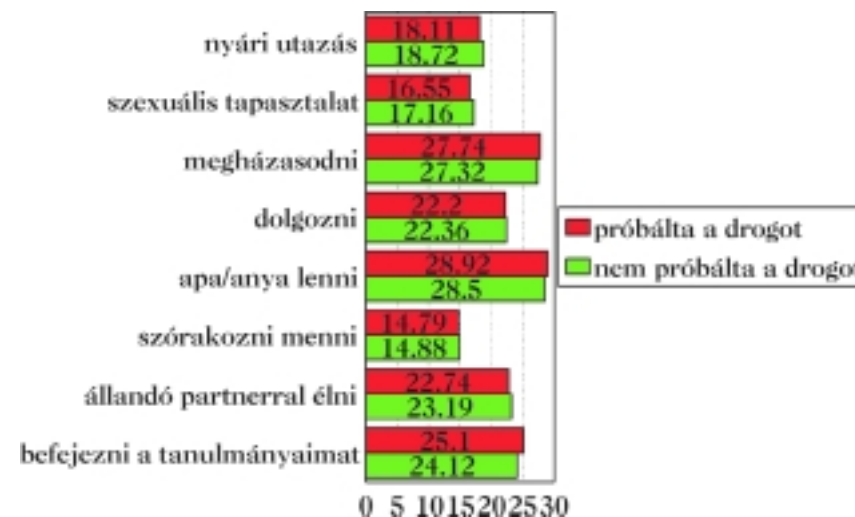

Életesemények drog kipróbálás szerint Sziget 2000

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Életesemények drog kipróbálása szerint Sziget 2001

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

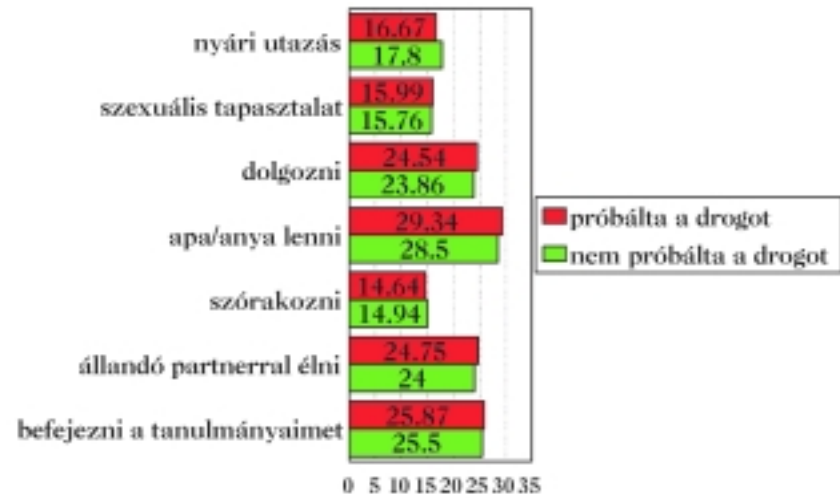
Életesemények drog kipróbálása szerint Sziget 2002

Életesemények drog kipróbálás szerint Sziget 2003

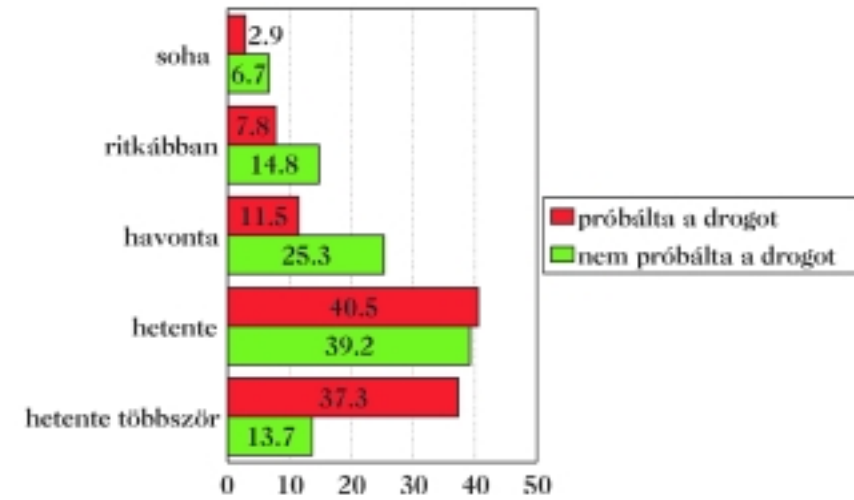

Életesemények drog kipróbálása szerint Sziget 2004

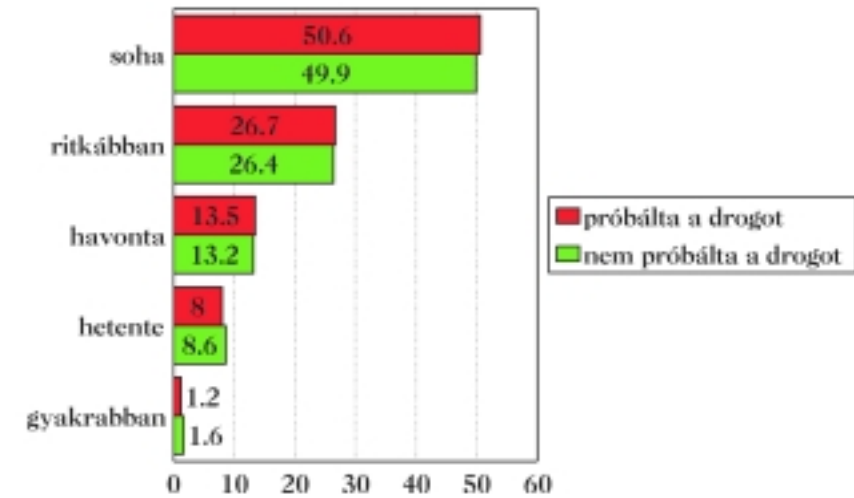

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Kocsmába járás gyakorisága drog próbálás szerint Sziget 2000

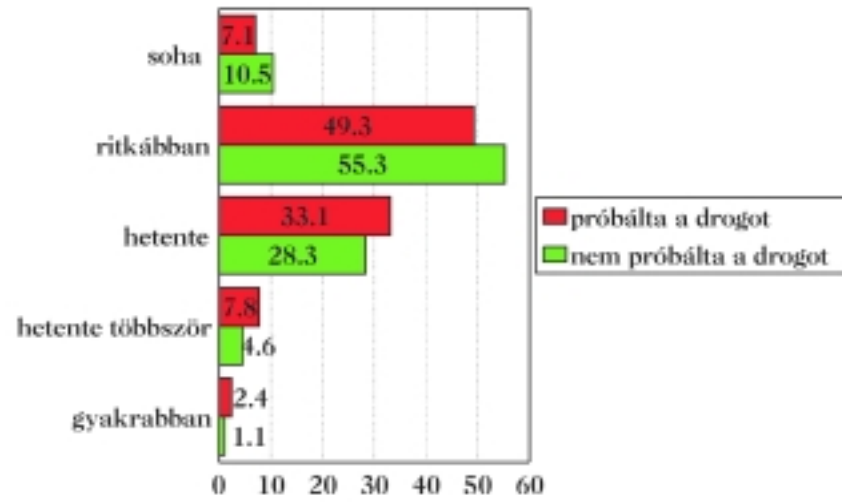

Diszkóba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2000

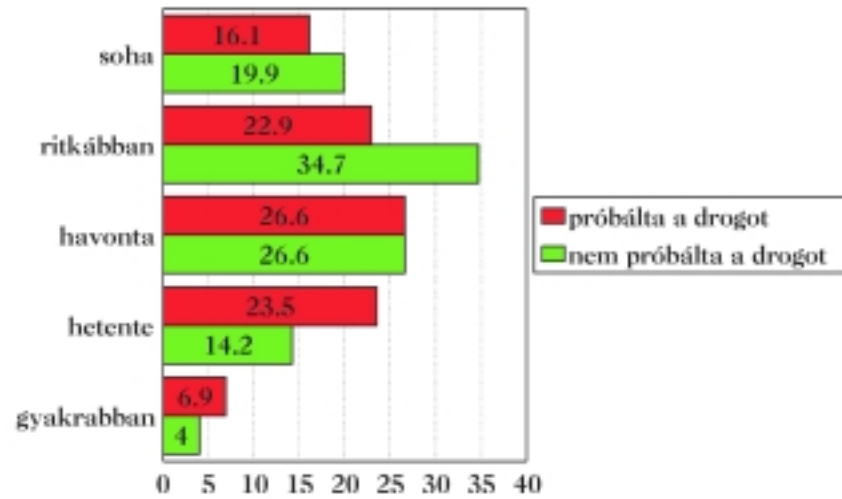

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Házibuliba járás gyakorisága drog kipróbálás szerint Sziget 2000

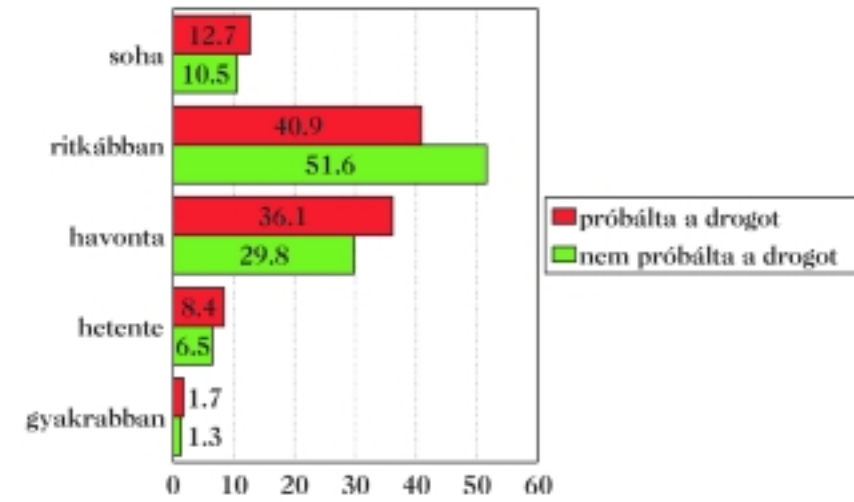

Klubokba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2000

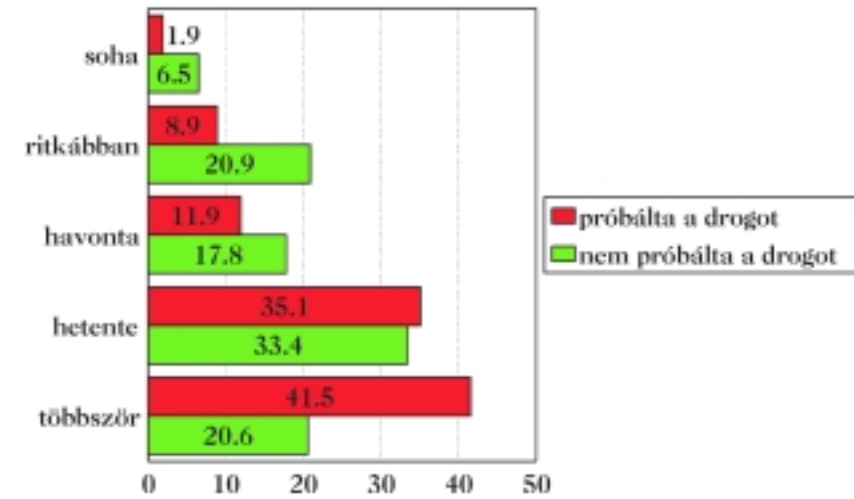

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Koncertre járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2000

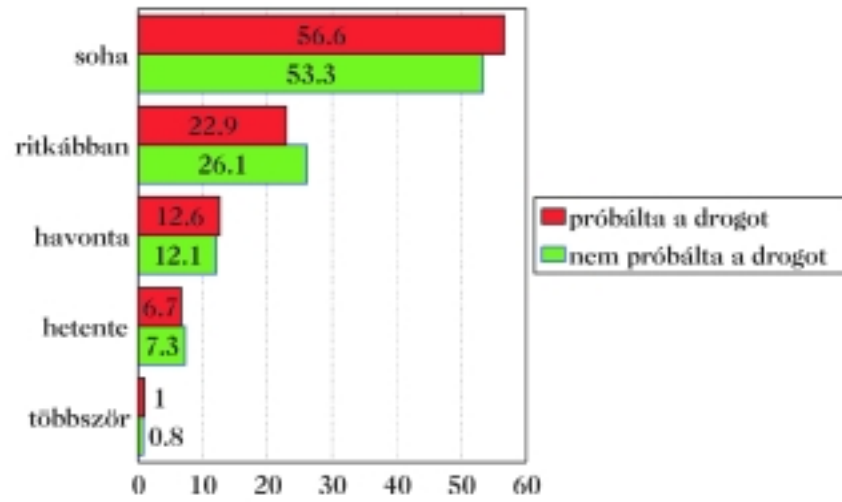

Kocsmába járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2001

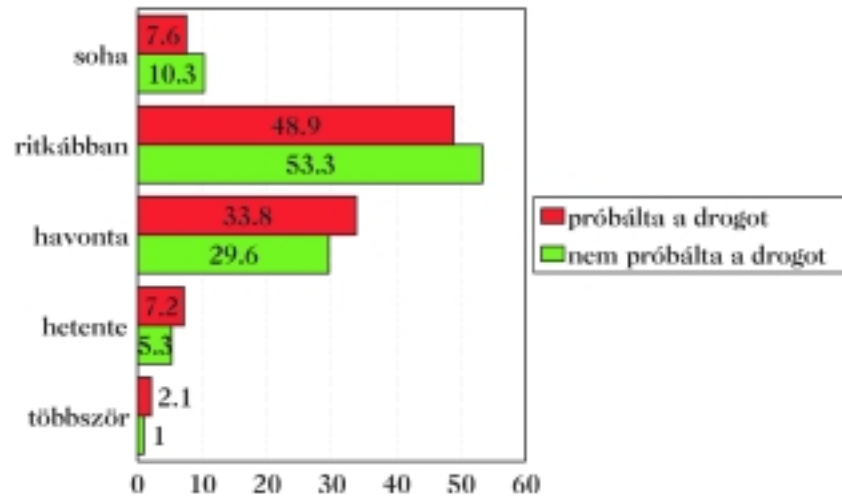

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Diszkóba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2001

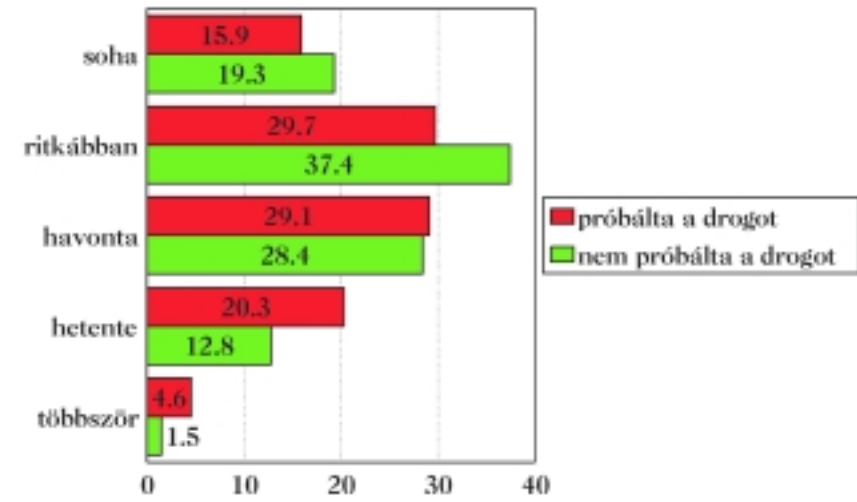

Házibuliba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2001

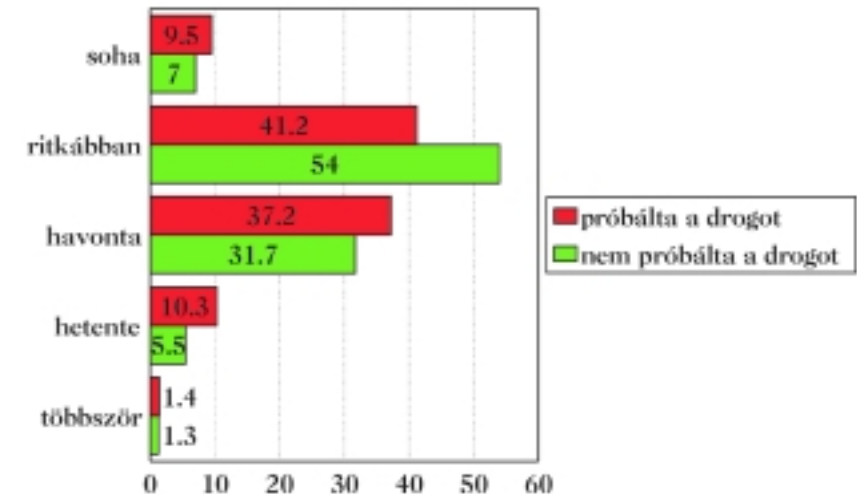

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Klubba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2001

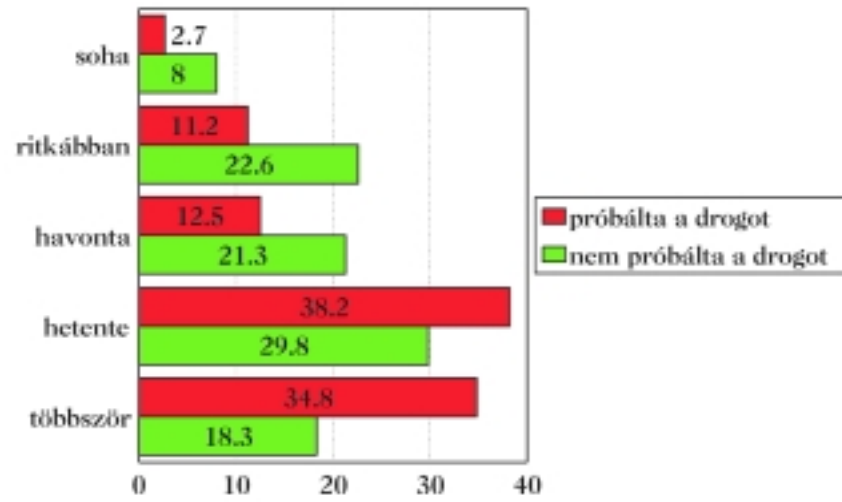

Koncertre járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2001

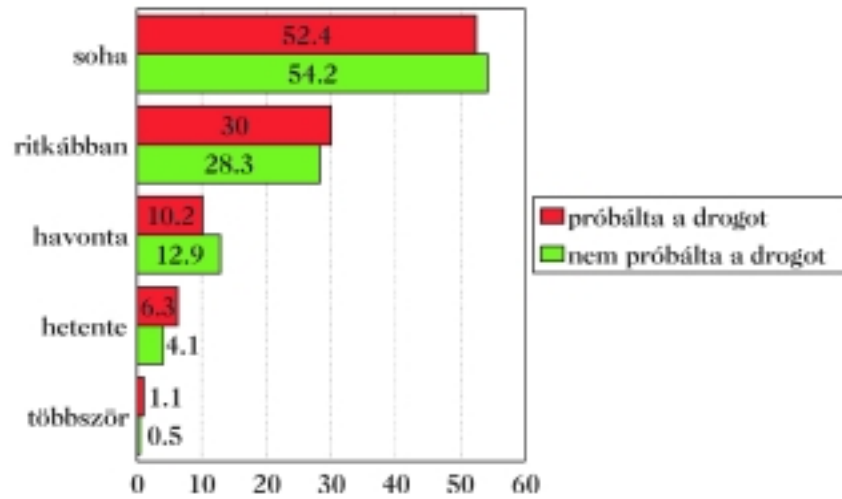

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Kocsmába járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2002

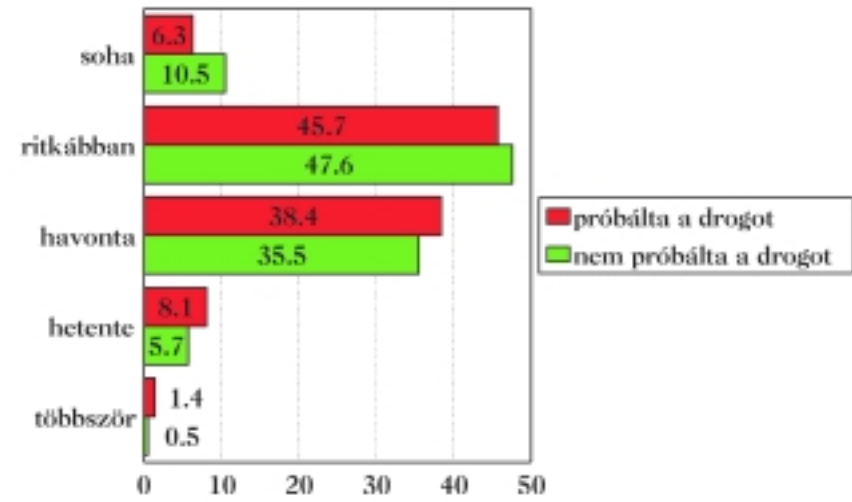

Diszkóba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2002

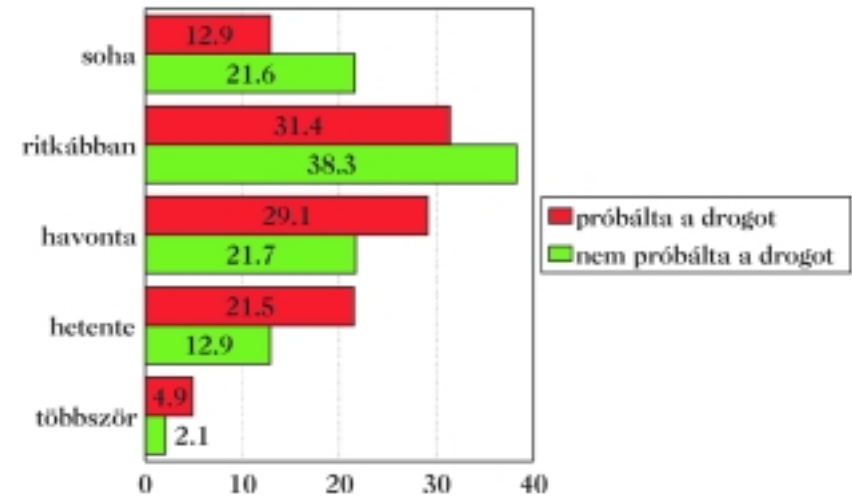

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Házibuliba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2002

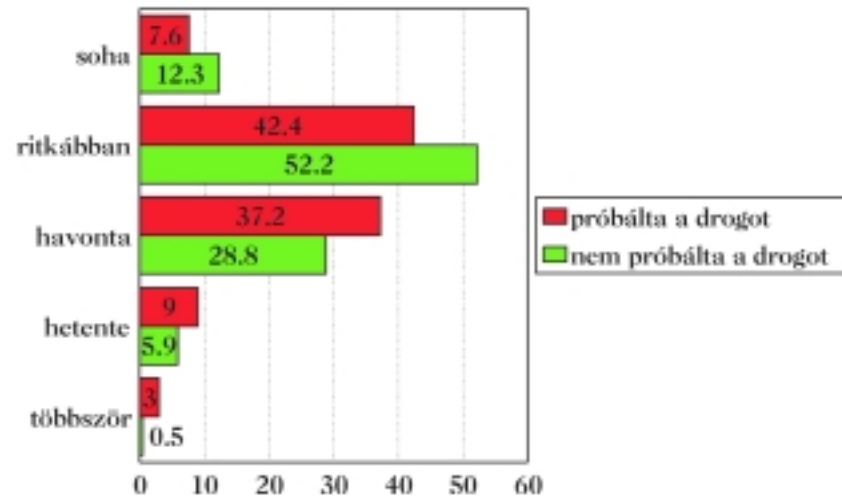

Klubba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2002

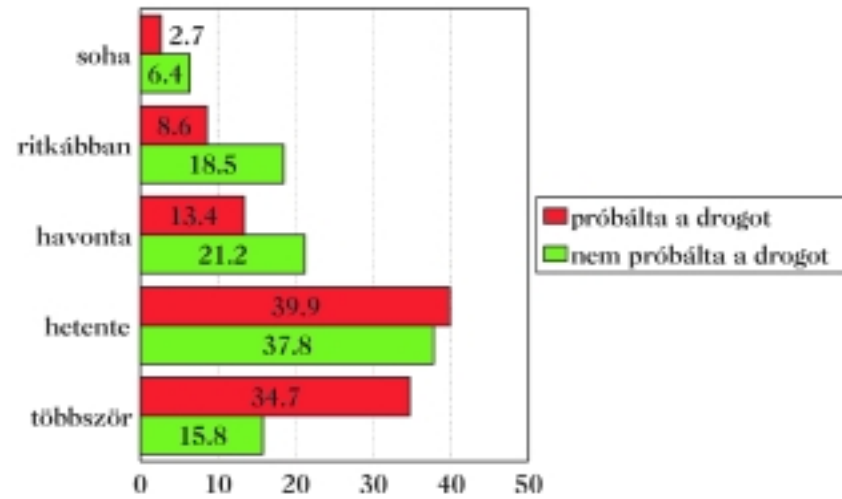

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=972), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Koncertre járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2002

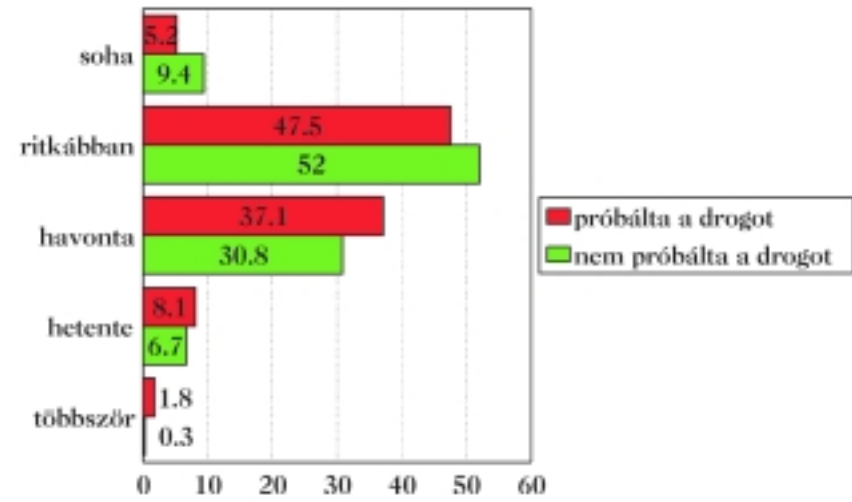

Kocsmába járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2003

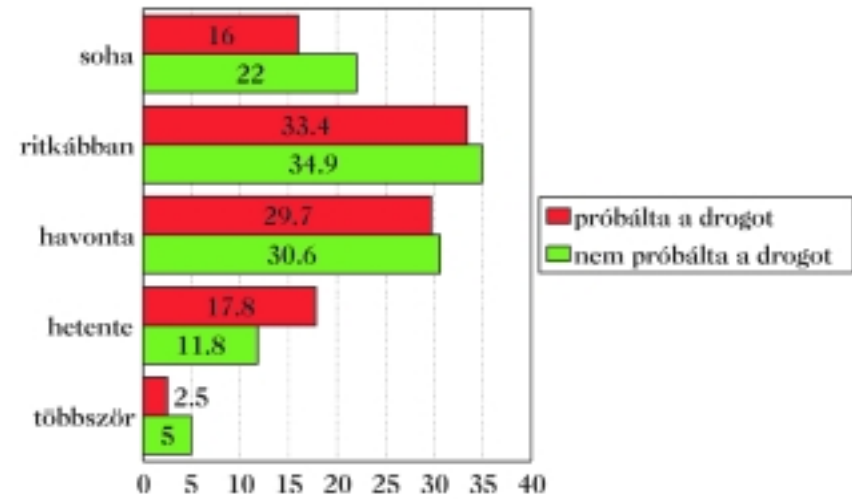

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Diszkóba járás gyakoriság drog kipróbálása szerint Sziget 2003

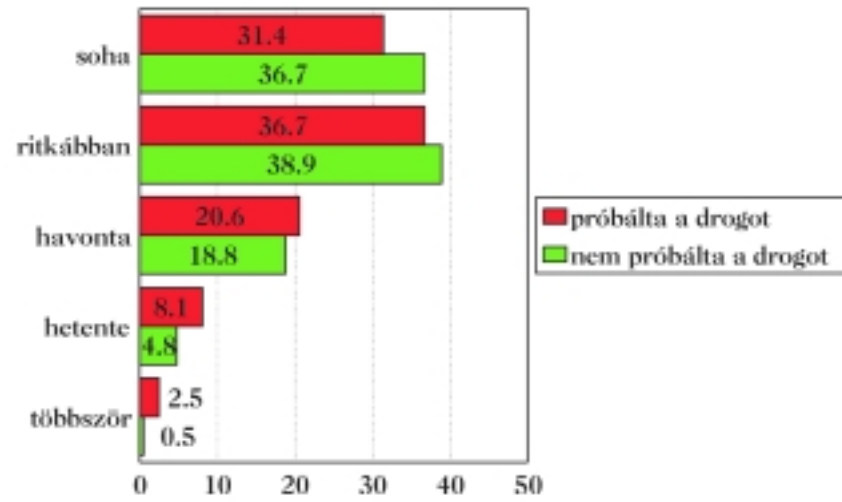

Házibuliba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2003

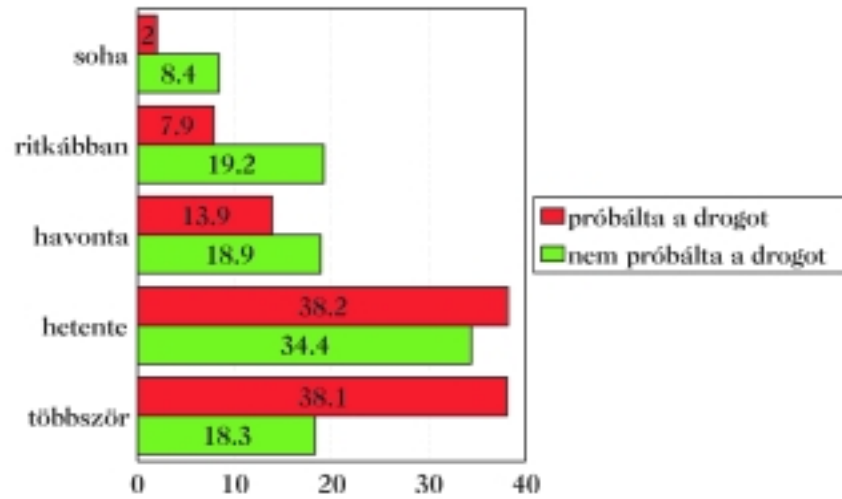

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Klubba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2003

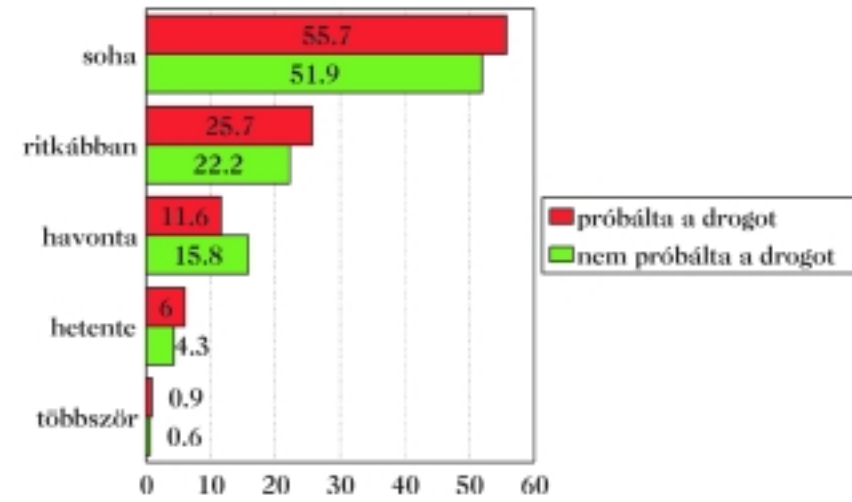

Kocsmába járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2004

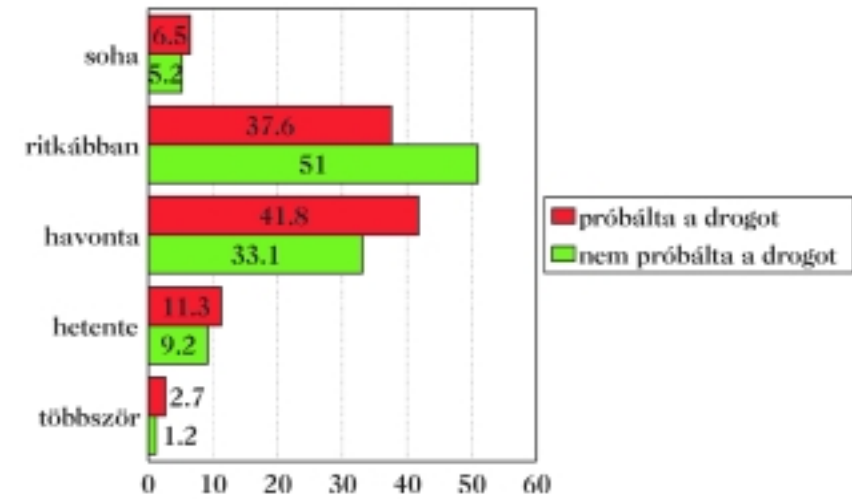

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Diszkóba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2004

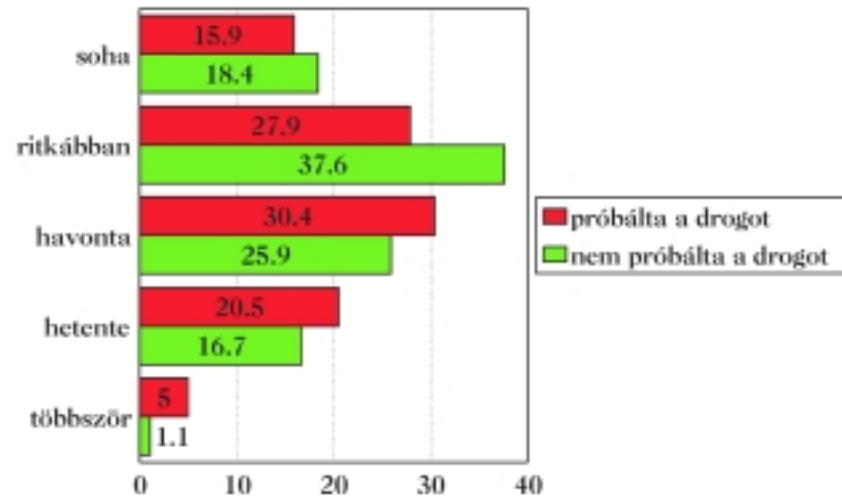

Házibuliba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2004

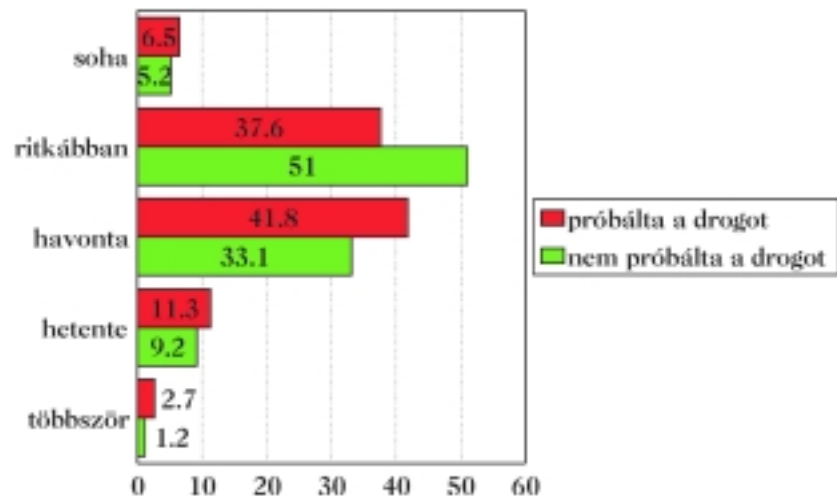

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Klubba járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2004

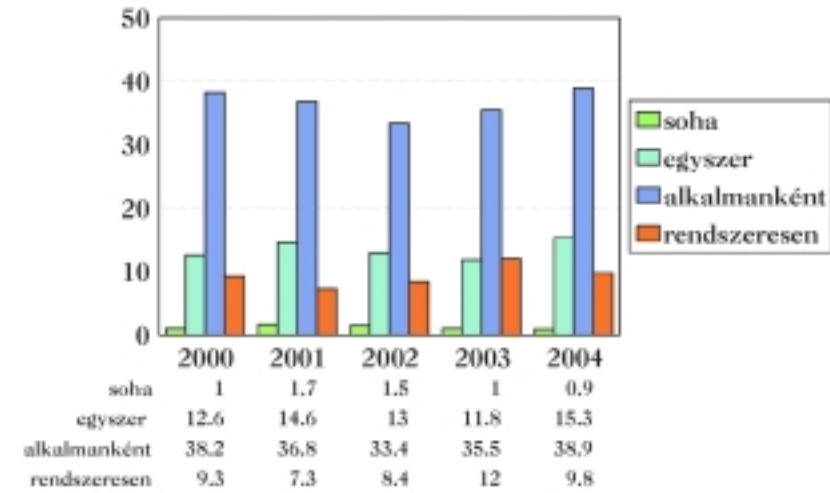

Koncertre járás gyakorisága drog kipróbálása szerint Sziget 2004

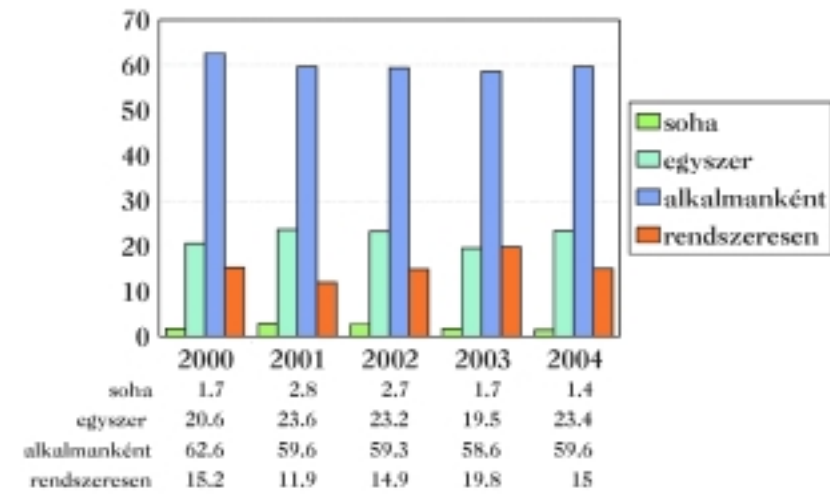

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Marihuana fogyasztás gyakorisága (teljes minta)

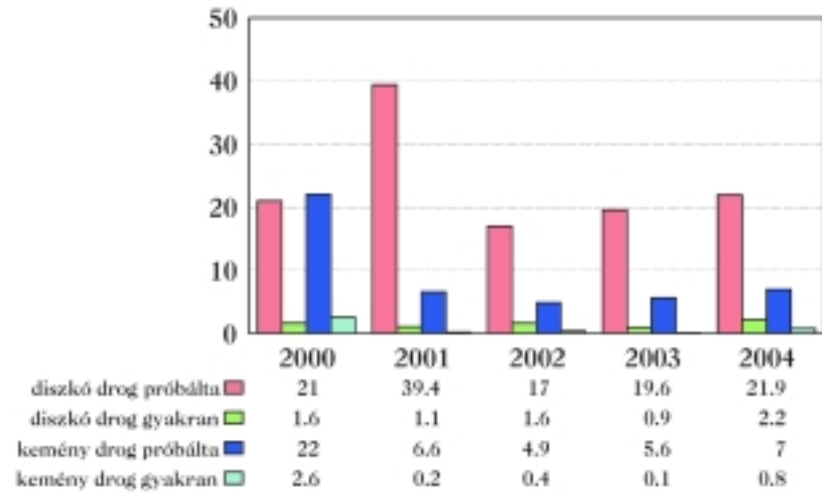

Marihuana fogyasztás gyakorisága (drogot próbálók)

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N=1049), 2001 (N=1049), 2002 (N=1004), 2003 (N=976), 2004 (N=1013).

Drog fajták fogyasztásának gyakorisága (drogot próbálók)

Sziget-kutatások (kutatásvezető: Gábor Kálmán): 2000 (N = 1049), 2001 (N = 972), 2002 (N = 1004), 2003 (N = 976), 2004 (N = 1013).

„Szóval nem látom értelmét, hogy miért hagyjam abba...”

Interjú*

KOR: 25 év

NEM: férfi

INTERJÚ IDŐPONTJA: 2001.08.07.

INTERJÚ HELYSZÍNE: Civil falu, Drog Stop sátor, Sziget Fesztivál

Magas, vékony, erősen sápadt fiú. Haja rövid, zselés, sárga pólót és bő nadrágot viselt. A Drog Stop sátonál kitöltött egy tesztet és feltett egy-két kérdést. Tesztjéből láttam, hogy többféle anyagot használ rendszeresen. Röviden elmondtam, hogy egy kutatás keretében interjúkat készítünk a civil faluban, és én szeretnék vele elbeszélgetni, ő rögtön vállalkozott rá. Azt gondolom, hogy teljes őszinteséggel beszélt magáról, az életéről és a droghoz fűződő viszonyáról. Lakhelyét valamint munkahelyeik pontos megnevezését saját kérésére kihagytam az interjúból.

„Hát családi helyzetem enyhén szólva katasztrófális, rettenetes, nagyon”

25 éves vagyok, egy két szobás panellakásban anyámmal, apámmal meg a húgommal élek...totál gáz az egész...mind a ketten munkásberek, anyám huszon-akárhány évet húzott le a gyárban, apám az valamivel előbb elment onnan, most egy maszek gumiszerező cégnél dolgozik. Anyám pedig egy másik gyárban...akárcsak a húgom meg én...szóval ugyanazon a helyen vagyunk...hát családi helyzetem enyhén szólva katasztrófális, rettenetes, nagyon.

Hát, elsősorban a szüleimnek a rossz házassága, tehát ők így...na tudni kell, hogy apám az egy fasz...így soha nem volt képes arra, hogy így, hogy...családban éljen... felelősségérzete az nulla, továbbá alkoholista és, és szenvedélybeteg, játékgépekre rápörgött...Múltkor például elverte az egész fizetését, meg már többször is volt ilyen... többször már elment otthonról, aztán így mindig visszajött...Ilyen nagy veszekedések, röpködtek már tányérok is, egyszer már így anyám is került a földre, így, hogy földhöz lett vágva...aztán nekem volt egy rendőrségi ügyem ami, ami állítólag ez hozta elő anyámból

*Az interjút készítette: Király Erzsébet.

a cukorbetegséget, az a hatalmas nagy stressz, de én úgy gondolom, hogy az már csak az utolsó csepp lehetett a pohárban. Szóval anyám szívbeteg, cukorbeteg, kezd egy kissé paranoid lenni, így mindenféle agyi bajai vannak, és az a helyzet van, ...hogy így rátelepedett az egész családra a hangulatával. És az a tipikus házsisárcány, tehát akit nem lehet elviselni. Időnként vannak tiszta pillanatai, tehát most nem úgy kell elképzelni, hogy így, őrült...csak az...kiszámíthatatlan, meg ő is így...mostanában nem, de régebben elég rendszeresen iszogatót, és olyankor teljesen meghülyült, tehát így belekötött olyan hülyeségekbe, meg minden ok nélkül kezdett veszekedni. És így... totál szétcseszte az idegeimet, a húgomét azt még nem annyira, és mostanában tervezgetjük, hogy elhúzzunk albérletbe, mert egyszerűen már elviselhetetlen az otthoni hangulat. Szóval...Hát igazából mindig így volt, hogy nem nagyon értették meg egymást, csak régen apám így...amíg kicsik voltunk addig ez, ez nem annyira jött elő. Aztán ugye így jött, jöttek a mi kamaszkori hülyeségeink is, meg...tudni kell, hogy apámnak van egy, egy lánya egy másik, az előző házasságából, és a csajszi egyszer, úgy 16 éves korában, vagy 18, nem tudom, szóval így 5-6 évvel ezelőtt megjelent, hogy meg akarja ismerni az apját, és akkor így ezen nagyon kiborult a bili, és szerintem így azóta van az, hogy, hogy, hogy úgy havonta-két havonta egyszer úgy zuhan egy nagyot az egész dolog. Akkor így el kezdenek veszekedni, akkor így szépen kijönnek, egy darabig nyugi van, pihi, békesség, szeretjük egymást, aztán utána megint vissza az egész. Szóval ilyen változó...ilyen kicsit rossz, meg ilyen iszonyatosan rossz.

Semmit sem tudok velük megbeszélni. Anyámmal így régen azért meg tudtam beszélni a dolgaimat, de én...nagyon zárkózott vagyok és ez csak így az évek során így egyre inkább súlyosbodott, és most már így nem beszélek meg senkivel semmit...régen azért így ha nagyon tele volt a szívem akkor kiöntöttem valakinek. Mostanában nem beszélem meg senkivel, hanem így...így vagyok...így valahogy megoldom, kimászok belőle, meg...így feldolgozom egyedül. Szóval leginkább senkivel semmit...Apámat nem is ismerem.

„És az a három év nekem, utólag, úgy érzem igencsak pokol volt, mert kurva sok megaláztatásban volt részem”

Szakmunkásképzőt végeztem. Központifűtés- és csőhálózatszerelő. De ki nem állhatom. Szóval ezt a sulit azért végeztem el, mert a szüleim úgy gondolták, hogy a tanulmányi eredményeim nem tökéletesek egy gimnáziumi jelentkezéshez. Hát ebben tévedtek, mint utólag kiderült. És azt mondták...én nem

tudtam, hogy mit akarok csinálni...és ők mondták, hogy a központifűtés- és csőhálózatszerelő szakmával tök jól lehet keresni. Hát mondom jó, akkor elmegyek ide, és tök jól fogok keresni. És amikor elvégeztem akkor így a három év alatt valamikor közölte velünk a szakmai tanár, hogy „Uraim, ne reménykedjenek, mert aki nem maszek mellett van, én nem ott voltam, az nem fog semmire se menni a szakmájával, mert amit itt maguknak megtanítunk, az úgy 15-20 éve elavult” ...á, de jó! Szóval most így van egy szakmám, de igazából nem megyek vele semmire...asztán, utána így egy darabig csak éltem bele a vakvilágba. Volt egy állásom, ilyen betanított munkás voltam de kurva jól kerestem vele...addig nem is gondolkoztam rajta, hogy bármit is akarok magammal kezdeni...asztán két évvel ezelőtt jöttem rá, hogy basszus, ez így nem mehet tovább. Meg én még tovább akarok tanulni...mert így el akarok menni valami fősulira...úgy, hogy elmentem esti gimnáziumba. De ugye hoztam a formámat és most a másod, másod év végén így annyira sokat hiányoztam, hogy úgy néz ki meg kell ismételnem. De előbb-utóbb úgyis csak elvégzem...Nem tudom miért hiányoztam. Igazából így tök unalmas ott bent ülni, szóval úgy adják le az anyagot. És hogyha így izgalmasan adnák le, engem tökre érdekelne, de az, amikor a tanár úgy mondja el, hogy nem is érdekel, hogy értik-e az emberek vagy nem, csak így darálja. Most mért menjek be? Ennyi erővel otthon is megtanulhatom, sőt még jobban megtanulom. Mindenképpen szeretnék elmenni valami fősulira. Még nem tudom milyenre. Igazából, ami érdekel az a szociológia, meg az emberek csoportos viselkedése. Tehát hogyan viselkedik az ember, amikor így tömegben van... már nem így, hogy amikor egy koncert van, hanem, hanem, hanem az általános emberi viselkedésforma, a fogyasztói, a fogyasztói viselkedés az, ami nagyon érdekel. És a reklámok...tehát...a reklámok agymosása az emberek, emberekre gyakorolt hatása és az emberek viselkedése ez alapján, hogy kimosták az agyukat. Meg a befolyásolhatóságuk, szóval ez az, ami igazán érdekel.

Szakmunkás...szóval a szakmunkás suliban. Az egy fiúiskola volt és 80%-ban vidékiek, az a 80 %-i falusi, szóval nem pejoratív értelemben, szóval, akik faluról jöttek, hát szóval...azok ilyen parasztok voltak. De az a tipikus farkas, farkaselv, hogy az erősebb az a domináns, meg mit tudom én. És én mint ilyen, egyrészt ugye városi, így kívülálló, kis visszahúzódó, akkoriban ilyen Depeche Mode-sban nyomtam, tehát minden értelemben amit csak el tudsz képzelni én így kilógtam az emberek közül...hát így meg is kaptam, mert elég sokat vertek. Az iskolában, meg egészen kicsi koromban is. Anyukám mesélte...szóval én mindig is kilógtam a sorból...anyukám mesélte, hogy ami-

kor így a homokozóban verekedés volt, vagy engem vertek, vagy...akkor én mindig inkább félrehúzódtam, szóval én soha nem voltam az az izé, bátor emberfajta...Nem tudom miért, csak tudod hogyha valakin látszik, hogy nem üt vissza, akkor így, így...akkor azt megtalálják...szóval én magát az erőszakot nem szeretem. Értelmetlennek találom azt, hogy most mért lesz attól valakinek igaza, hogy beveri a másik arcát. Szóval ezt így soha nem bírtam igazán megérteni, meg így el is ítélem rendesen...hát meg ha így rám nézel, nem én vagyok az aki meg tudja védeni magát a, a...30-40 kilóval nehezebb emberkéktől. És az a három év nekem, utólag, úgy érzem igencsak pokol volt, mert kurva sok megaláztatásban volt részem, amit lehet, hogy más levert volna a válláról, csak akkoriban én még elég érzékenyen vettem mindent. Tehát, ja, érzékeny lelkű voltam és így kurva szarul estek dolgok, és ez így, nagyon így rányomta a későbbiekre a, a...bélyeget...Hát, a másik az anyám, de, ő nem egy bizonyos ponton, hanem úgy ahogy van, az anyám az egy fogalom, aki...Régen tök jó viszonyban voltunk, az úgy, úgy aztán kezdődött, hogy, hogy nekem volt az a rendőrségi hülyeségem...azok után úgy egy kicsikét...az egy betöréses lopás volt, kipakoltunk egy butikot, meg...volt egy fegyvernek tűnő tárgyval történő rablásom egy virágboltban. Nem fegyver volt, játékpisztoly volt. Szóval, és akkor kapcsoltak le a zsaruk...így elkaptak...és...igazából megúsztam egy felfüggesztéssel...ez, ez az amikor az ember utólag nem tudja megmondani, hogy miért csinálta, egy elborult pillanat volt...mert én soha nem voltam ilyen. Na és akkor egy kicsikét megváltozott, és azóta, azóta,... hát húsz éves koromban volt...Szóval ez a sulis, anyám, meg, meg a csajszi, akivel két évig együtt voltam. Mert, mert amikor annak vége lett, akkor, akkor így velem nagyon megfordult a világ, például addig én csak úgy szívogattam, azután elég komolyan rákaptam a cuccozásra...és nem azt mondom, hogy ez most amiatt, mert jaj, vége lett egy kapcsolatnak, hanem inkább azért mert ő soha nem bírta tolerálni azt, hogy én néha szívok. És mindig baszogatót miatta, és amikor így vége lett, akkor, akkor tudod volt egy olyan, hogy ő magyarázta belém, mint hogyha én ezt mindig is csinálni akartam volna, és a végén azt vettem észre, hogy amikor vége lett, hogy így, így levegőt kaptam, mint amikor a víz alól feljössz, hogy egy hmmm nagy lélegzetvétel, és, és, és ami így jött azt így beszórtam. Mert így, így, úgy éreztem, hogy igen, most már megtehetem, mert nincs mellettem, pedig addig míg mellettem volt nem is akartam. Nem tudom, nem dac meg nem düh volt, csak valahol...nem tudom...nem mertem felfogni azt az élményt egyből, mert tudtam, hogy így nagyon megreccsennék. Hanem így eltemettem az egészséget a francba, aztán szép lassan így időnként előjött...előjön.

„Én úgy veszem észre, hogy leginkább most már az emberek a hasonló szociális szintjükről keresnek maguknak embereket”

Barátaim nincsenek. Régen volt egy nagyon-nagyon jó barátom, vele úgy voltunk, mint a testvérek, tehát így-így iszonyatos, sülve-főve, mindennap, így 6 éven keresztül szinte mindennap együtt voltunk...Aztán így eltávolodtunk egymástól..., hát részben az ember ugye, ahogy felnő az ember más irányba húz el, tehát más az érdeklődési köre, meg a másik a drog miatt. Mert...így egyedül...tehát...ő csak szívott és egy idő után azt mondta, hogy neki ez se kell, mert mit tudom én, biztos benőtt a feje lágya vagy tököm tudja, én meg azt mondtam, hogy én ezt nem fogom abbahagyni senki kedvéért...és ezen egyszer kiborult a bili, aztán utána már nem volt az igazi az egész.

De nekem soha nem volt sok barátom meg szerintem barát, tehát az a barát, klasszikus barát, szóval abból mindig csak egy vagy kettő van az embernek, és azóta így vannak emberek akik, akiket, akikkel gyakrabban találkozom mint másokkal, de azt én még...halvány lenyomatának sem nevezném a barátságának. Ugyanis akármennyire is tagadja mindenki, én úgy veszem észre, hogy leginkább most már az emberek a hasonló szociális...szintjükről keresnek maguknak embereket, tehát hogyha valaki kicsit csóróbb vagy gazdagabb, az úgyis onnan ki fog löködni, mert azt látni, hogy valakinek sokkal több a pénze vagy kevesebb a pénze és nem bírja tartani az iramot...hogy na most még menjünk be a Mc-ibe, utána még menjünk el sörözni, és hogyha nálam mondjuk csak egy ezres van, akkor én ezt nem fogom megcsinálni, és nekik meg biztos rossz az, hogy látják, hogy én ott ülök aztán...még hogyha azt is mondom, hogy nem kívánom vagy mit tudom én...Most például azért vagyok a mostaniakkal... hát...ez érdek, szóval egyrészt ők...még mindig ők azok. Egy kis városban élek, 110 ezer ember és...ott nagyon-nagyon kevés az ilyen arc, mint mi...tehát ezek a háromcsíkos melegítő, akik inkább ezekre a zenékre pörögnek. Inkább ezek az Agressort hordó, pontfejű...izék, meg a szőke macáik...tehát...plázatóltelések...szóval az a város az arról szól. És ... a mi fajtánkból meg nagyon kevés van...és én inkább akkor velük vagyok. Meg mi zenélünk...és...hát anélkül is velük lennék, de ez egy újabb kötőkapocs, ami, ami így velük tart, hogy együtt zenélünk, és ez azért nagyon sok mindent meghatároz.

Van két lemezjátszó meg egy keverő...DJ, DJ-zünk.

Barátnőim? De volt, voltak barátnőim, de...én...most nincs. Nekem még nem volt olyan barátnőm, akivel így teljes lelki összhangban lehettem volna.

Volt egy, két évig, öt...öt iszonyatosan szerettem, tehát annyira szerettem, hogy, hogy szerettem az volt így a nagy szerelem, aztán jó estét. Meg, meg volt még egy lány...három hétig jártunk, egyébként ma találkoztam vele pont...itt a Szigeten...vele, ővele, ővele volt először az, hogy tudtam vele beszélgetni, mert ...én mondtam, hogy nagyon zárkózott vagyok...ez azzal is jár, hogy én nem vagyok egy kommunikatív fajta, tehát nagyon keveset beszélek, és...vele, vele volt először az, hogy nem voltak ilyen kínos szünetek, meg így csöndben, pedig így nem ismertük túl régen egymást, és így iszonyatosan tök jól elbeszélgettünk, meg elpörögtünk, meg minden. És így három hét után ő valamiért azt mondta, hogy nem akar velem tovább kapcsolatot fenntartani, szóval így le-leépítette. Tehát, hogy így nem mosolyog, meg így elhúzza a fejét, szóval érezteti, de nem mondja meg. És így utólag, egy fél év vagy egy év után jöttem rá, hogy ő volt az a lány, akivel eddig a legjobban megértettem magam, és, és...mindegy...ez volt.

„Nem tudom, így valamivel elmegy az időm, de nem tudnám megfogalmazni, hogy mivel”

Szabadidőmben sosem,...nem vagyok otthon először is...mert, mert ugye a szüleim miatt. Szeretek olvasni, szeretem a filmeket, régebben írogattam...ilyen verseket vagy mit tudom én, valami hasonlót...zenét hallgatok, zenélünk...Szóval elég sok minden érdekel csak elég lusta vagyok, meg ...van egy csomó ötletem, csak egyszerűen nem tudom, hogy hogyan álljak neki megvalósítani őket. Nem tudom, így valamivel elmegy az időm, de nem tudnám megfogalmazni, hogy mivel.

Hát hogyha otthon vagyok akkor írom a verseket, de ez inkább akkor van amikor mindenki alszik, tehát úgy esek haza 11-kor...vagy buszon olvasok, vagy akárhol...tehát én mindig megtalálom azt a helyet ahol lehet olvasni. És ha nem vagyok otthon,...valakikkel mindig együtt vagyok és akkor így csinálunk valamit, ez az, amit az ember nem tud megmondani, hogy egy héttel ezelőtt mit csinált...De így nem voltam otthon, az így lejön abból, hogy anyám folyamatosan duzzog, hogy „soha nem vagy itthon”, de nem tudnám megmondani, hogy mit, hogy kikkel voltam. Vagy utcán, vagy lakáson, vagy sörözőben...valahol...ja. Hogy miket írok? Hát régebben volt, hogy írtam, amikor volt az a kétéves kapcsolatom...addig, addig, az ideig már ilyen inkább érzelmesebb dolgokat írtam...tehát, hogy „jaj de szeretlek”, meg mit tu-

dom én. Akkoriban még sokkal romantikusabb voltam. Aztán egy csomó ideig abbahagytam ezeket a dolgokat, és utána írtam pár verset, amire mindenki azt mondta, hogy, szóval akiknek megmutattam, azt mondták, hogy „na ezek kurva jók”...De ezek meg főleg arról szólnak, hogy tele van a tököm a világgal és utálok mindenkit. De szerintem vannak nálam sokkal jobb emberek, akik sokkal jobban el tudják mondani...meg ez inkább olyan hobbi, tehát, hogy az ember magának csinálja nem azért, hogy megismerjék, persze hát az mindenkiben megvan szerintem, hogyha csinál valamit, azt így megmutassa embereknek, és, hogy így lásd az arcukon, hogy nagyon tetszik nekik. Igen, de szerintem nem ez az a vonal, amin én nagyon érvényesülni tudnék, hogyha bár megvan egyáltalán az a vonal. Nem tudom.

„Drum and bass stílus, hát ez így ...így a szívem csücske”

A drum and bass stílus, hát ez így...így a szívem csücske. Végeredményben mindent meghallgatok...én úgy gondolom, hogy elég széles a zenei ízlésem...pl. Lorena Mc Kennit?...pl. így énekhangjáról...nagyon szép énekhangja van,...meg a komolyzenét is szeretem, végül is mindent, ami igényes. Tehát nem ez a gagyi, ami ömlik a rádióból, meg a tévéből, hanem akik tényleg zenét csinálnak. Hát a drum and bass meg egy teljesen más dolog..., nekem az a zene. Abban így mindent meg lehet találni, ugyanúgy az elszállást, meg a nyugodtságot és közben így azt veszed észre, hogy beledöngöl a földbe miközben így el lehet rajta szállni. És nem ugyanaz, mint a techno, mert az a négy-negyedes dufta-dufta, mert...össze se lehet hasonlítani...tehát a drum and bass-ban mindig történik valami. Szóval így hallgatod és a szám elején már teljesen, teljesen máshol járnak a hangok, mint a végén, egy ilyen dufta-duftában meg, ezekben az igénytelen hülyeségekben meg...csak ugyanazok a hangok vannak, és...ugyanaz a négy hang megy egyfolytában. De erről órákig lehet beszélni, hogy miért jó a drum and bass.

Szeretem az alternatív zenekarokat is, pl. a Kispált is, azt szeretem, de annyira, annyira nem. Tehát van egy-kettő alternatív, amit úgy igen...aha, azt nem mondanám, hogy nem...így találok bennük olyan dolgokat amelyek, amelyek így megragadnak, de...szóval egy Kispál koncerten kívül nem sok olyan helyre mennék el ahová, ahol ezek a dolgok zajlanak.

Az öltözködési stílusom?...Megfogalmazás. Most ezt mondhatjuk úgy, hogy Old School, de igazából szerintem annyira senki sincs tisztában vele,

hogy pontosan mi ez. Így hordják a melegítőket meg az adidas cipőket, meg ilyen dolgokat, leginkább mindenki a drum and bass-ra, vagy az ahhoz közeli zenékre pörög.

„Szóval nem látom értelmét, hogy miért hagyjam abba, ugyanis annyira nem szól semmiről az életem, tehát szar az egész, és hogyha már így kicsi színt tudok vinni bele, akkor legalább azt megteszem”

Füvet kb. 20 éves koromban szívtam be először. Az egyik srác volt kint Hollandiában és hozott egy gramm füvet, és akkor így kipróbáltuk, hogy milyen az. Nahát úgy rendesen túl is szívtam magam. Holland fű és így betekertünk két joát és hárman elszívtuk, de aztán, utána két órán keresztül megmozdulni sem bírtam...Aztán, azóta így szívok. Utána, utána jött az ex,..., aztán az LSD, papír...speed az, az utóbbi időben volt, tehát még idén, idén volt, hogy nemcsak így belenyaltam hanem így feltoltam egy-két csíkot...aztán volt maszlag...Csattanó maszlag, ez egy ilyen növény...elméletileg idegméreg, szóval bele lehet halni, meg megvakulni, meg ilyen hülyeségek, viszont hogyha nem eszik az ember belőle olyan sokat, hát mondjuk ezt nem lehet kiszámítani, hogy annak a növénynek milyen az ereje...akkor nagyon durva lesz. Ezt, ezt meg kell enni, de el is lehet szívni, ha elszívja az ember, akkor így, így, olyan mint a fű, csak sokkal bolondabb leszél tőle, egyébként meg nagyon durván hallucinogén szer. Aztán a kristály az ami, az ami még bejött...Hát ez az amit nem tudok, hogy mi az! Hát...fehér por és...orrba lehet szívni...picit szédül tőle az ember meg, meg nem tudom, inkább ex-hez hasonló hatása van, de nem, nem ugyanaz. Végül egyik cuccot sem lehet annyira elmondani, míg a másik nem tudja, hogy miről van szó. Szóval ezt így át kell élni, szerintem. Most hiába mondom azt, hogy valamilyen hallucinogén meg mit tudom én...meg így azt mondom valakinek, hogy tök jó volt reggel nézni, hogy táncolnak a fák, azt addig nem lehet elképzelni, míg nem látod a saját szemeddel...Én a... a füvet és az ex-et szeretem a legjobban.

Hogy milyen gyakorisággal cuccolok?... Hát...rendszeretlen...szóval amikor van. Füvet azt így bármikor amikor így betekerünk egyet, mondhatjuk azt, hogy olyan kétnaponta, de volt úgy, hogy már hónapokig nem szívtam, mert éppen úgy jött össze, hogy nem volt sehol. Olyan is van, hogy hónapokig semmi, és nem hiányzik. Nem, nem. Ez olyan dolog, hogyha az ember betép, akkor, akkor másnap nincs semmi baja, tehát, hát ez nem okoz függőséget és

a pszichikai függőség is inkább olyan, hogy, hogy ülsz a buszon és így kinézel a fejedből, és egyszer csak eszedbe jut, hogy de nagyon betépnél, de nem kezd el kaparni a falat, meg nem rohangálsz emberek után, hogy basszus adjál már egy gramm füvet vagy valami... hanem csak így eszedbe jut, akkor egy kicsikét elkattogsz rajta, hogy ja, kitől lehetne szerezni? Senkitől, megrántod a vállad és elmész, és berúgsz ha nagyon hiányzik valami.

Hát az ex, az meg olyan, hogy szerintem egy olyan kéthetente, havonta egyszer-kétszer. Ja és az LSD, igen, az úgy a harmadik. Nem tudom, az úgy meg olyan rendszeretlen, mert...az utóbbi időben én nagyon keveset papíroztam, tehát...de van úgy, hogy így előkerül havonta...szóval...Hát attól is függ, hogy, hogy jutsz anyaghoz, meg talál-sz-e mellé embert. Tehát én pl. ...nem bírom elképzelni, hogy bepapírozzak egyedül, szóval... Szóval egyedül be szoktam tépni, mit tudom én, bemegyek a városba és így mászkálok, akkor előtte, mielőtt felülök a buszra, akkor tök jó így tekerni egyet, akkor beszívsz és akkor mész a városban, nézel ki a fejedből,...de egyedül nem az igazi. Az mindig úgy jó, hogy megosztod másokkal, mert akkor az egy élmény, tudod? Általában az emberek egy hullámhosszra kerülnek, ha ugyanazt a cuccot nyomják. Mert vegyük példának a papírt, amikor valaki bedob egy negyedet, meg a másik is bedob egy negyedet akkor általában ugyanaz a hatása. Jó, mindenkire más hatással van, de az intenzitása az ugyanaz, meg ugyanaz a cucc. És akkor így hangolják egymást, szóval viszik egymást, de az amikor így valaki be van papírozva és találkozik egy tiszta emberrel, ott nem sok jóra lehet számítani, mert nem értik meg egymást. De...jobb társaságban. Egyedül tök rossz, hát most mi értelme van, olyan, mint mikor egyedül berúgsz, csak úgy ülsz, és akkor nézel ki a fejedből, ez mire jó?

Szoktam inni is, de nem nagyon szeretek berúgni...szóval hogyha iszom is, mit tudom én, benyomok egy vagy két felest, hogy, hogy egy picikét így megbököje az agyamat, aztán ennyi. Vagy pedig így pár sört és akkor az ugyanaz a hatás. De azt, hogy én már így ne tudjak egyenesen menni, azt már utálok, mert engem nagyon könnyen megcsap az alkohol, és utálok szédülni, meg általában hányni is szoktam, utána meg így bepunnyadok, akkor leülni, szóval tök hülyeség.

A cigi az 13-14 éves korom óta van. Alkoholt nem iszom rendszeresen, mondhatjuk azt, hogy úgy évente egyszer-kétszer berúgok csúnyán, egyébként meg ez mint most a Szigeten, hogy megiszok egy-két sört és akkor az így jó...nem, nem szoktam.

És a Szigeten is szívunk, ja, persze. Elméletileg lehet venni itt is, de én hoztam magammal, szóval akinek van egy kis esze az szerintem előre felkészül a dolgokkal. Nem az, de hogyha valaki már így benne van abban, hogy el-

jár partyni, meg minden, akkor ő, ő tudja azt, hogy nem lesz olyan jó a bulija hogyha nem visz magával valamit. Jó, lehet tisztán is bulizni, de...Hát partyni általában nem betépni szoktam hanem bexezni. Egyébként, hogy oldja a gátlásokat...pörget, felszabadult leszel tőle így tök jó hangulatod van, szóval tényleg úgy mész, úgy bulizol, hogy mosolyogsz...és én azt vettem észre, hogy azok az emberek akik drum and bass bulikra járnak, azok sokkal kulturáltabban csinálják. Mert tegnap átmentem és tömve volt az egész sátor, és így látszott mindenkin, hogy szarrá van speedezve, így vonaglottak az arcok. Ez a party...Pall Mall Party Aréna sátorban volt. És így, egyszerűen gusztustalan volt...mert elmész akármelyik drum and bass bulira nem látsz ilyet, hogy vicsorgó arcok. Egy-kettőt biztos, de nem úgy mint tegnap, hogy így tömegével, hanem látsz egy-két embert, aki nagyon csúnyán szét van csapva, de egyébként az emberek csak így mosolyognak, és így tök jó kedvük van. Szóval ehhez kell a drog, hogy így tudjál mosolyogni...hogy így, így ellazuljál. El tudnék ott lötyögni nélküle is, de annak nincs semmi értelme, hogyha már kifizetek 3000 Ft-ot egy belépőre, akkor így szeretném kitombolni magamból az elmúlt 2 év szarságait, és akkor így elmegyek és 4-5 órán keresztül így folyamatosan, így megy a szegelés, döngölés, megy a pörgés...és annyi. Szóval ezért kell...meg a zenét is másképp hallod, másképp fogod fel a dolgokat, sokkal közvetlenebb vagy, könnyebben tudsz ismerkedni. Elmész egy bulira...minden, minden hónapban csak kétszer mész el partyni, kurva sok ismerősöd lesz...mert így odamész emberekhez, beszélgetsz egy kicsit...legközelebb már köszöntök egymásnak, harmadik alkalommal meg így már elbeszélgettek, hogy „á, tök jó volt az a buli”, szóval így kurva jó.

Otthon nincsenek ilyen helyek...nincsenek. Van egy-két ilyen gagyi diszkó, ahol ezeket a szar slágereket nyomják, meg van egy hely, ahol elméletileg ilyen...az így house-ról szólna, de hát oda meg én biztos nem teszem be a lábam, ki nem állhatom azt az idióta zenét...Általában Pestre jövünk fel bulizni...vagyis mindig ide jövünk fel bulizni. Hát meg mi csináltunk kétszer háromszor bulit, de annyira nincs rá kereslet, hogy az elsőre, mikor Cadikot elhívtuk, eljöttek valami 130-an. Aztán a következő kettőre...összesen nem voltak százan...szóval így igénytelenek az emberek, így nem érdeklí őket, hogy más zene, hanem így elmennek inkább a szar kis bulijukba ahol hallgatják a Britney Spears-eket. Szórakozzanak jól, jó estét kívánok!

Mikor szívtam utoljára? Tegnap, és most is van nálam

A húgom is szokott. De nem én mutattam meg neki, nem, szerintem inkább így a társaságban került a kezébe. Aztán így elmagyaráztam neki, hogy

én nem örülnék, ha túlzásba vinné, megmondtam neki, hogy én megtiltani nem tilthatom meg, nem is tudnám, hanem akkor így legyen észnél. Aztán észnél van...szóval nem viszi túlzásba.

Mit gondolok a szerhasználatról? Hát nagyon semmit. Hát...sehova, nem vezet sehova. Épp ez a poén az egészben, hogy, hogy az amit mi itt művelünk...az így szerintem, többségünk tisztában van azzal, hogy hülyeség amit csinálunk, szóval értelme nem sok van, mert szervezetünk az így megyeget tönkre. Ezt mindenki érzi csak van aki bevallja, van aki nem, szerintem...viszi a pénzt mint az állat, problémákat okoz az emberekkel kapcsolatban és előbb-utóbb úgyis mindenhová visszajut, vagy otthon kiderül, szóval...És ugye, Magyarország nem az a hely, ahol nagyon tolerálják ezeket a dolgokat, hanem rögtön leköpi, hogy rohadt drogos...és itt általában a droggal nem...rögtön azt mondják, hogy drog, akkor nem arra asszociálnak, hogy fű, meg mit tudom én, hanem rögtön a legdurvább dolgokra, hogy..., fetrengünk a mocskban és így belőjük magunkat és tük állnak ki a kezünkéből, meg mit tudom én. Szóval Magyarországon elég jól működik a drogellenes propaganda, hogy utáljanak bennünket, mint az állat, és ne segítsenek semmiben.... Nem vezet sehova.

Még nem is gondolkoztam rajta, mert...mit tudom én, én úgy mondanám, hogy ezek az emberek, így köztük én is, ez ilyen félfüggés. Tehát, hogy bármelyik...tudom tipikus narkós szöveg : 'bármikor abba tudom hagyni', de ez tényleg így van. Mert hogyha...így nem jutok hozzá akkor nem kaparom a falat, nem nyúlom le anyámtól a pénzt, nem rohangálok egyik embertől a másikig, tehát..., ebben az értelemben nem vagyok függő. Viszont hogyha elém rakják, akkor nem bírom ki azt, hogy ne egyem meg. Meg fogom enni, szóval ez viszont valahol, függés. Meg amikor megkapod a fizudat és úgy tervezed, hogy na akkor ebben a hónapban elmegyek partyni, az 3 rugó, meg még veszek 2 ex-et, az még négy rugó, meg veszek egy-vagy két gramm füvet, az még hat rugó, akkor az már valahol függés érted? De, szerintem ez a pszichikai függés, de hogy hova vezet? Sehova. Egyszer abba kell hagyni, hogy most...kit, kit mi visz rá arra, hogy abbahagyja, mit tudom én, jön egy infarktusa vagy azt mondják, hogy a veséje kezd leállni, vagy észreveszi, hogy kezd meghülyülni és az állítja le, vagy lát valakit akivel ez történik és az fogja leállítani...vagy valami egészen más...így mit tudom én, akármí. Nem tudom...de egyszer mindenkinek abba kell hagynia, mert bele fog halni.

Hát ...nem akarok nagy szavakat használni, de ez egy picit olyan, mint a versenyfutás a halállal, vagy én hagyom abba, vagy ő jön el előbb. Most nem

pont a halállal, hanem a tönkremenetellel, vagy lezuhansz, vagy előbb abba tudod hagyni...

Szóval...nem látom értelmét, hogy miért hagyjam abba, ugyanis annyira nem szól semmiről az életem, tehát..., annyira nem...Szóval szar az egész, érted, és hogyha már így kicsi kis szint tudok vinni bele, akkor legalább azt megteszem. Elégge nihillista egyébként ez a dolog, mert hogyha most nem succolnék, akkor arról szólna minden szombat estém, hogy ülök otthon és szotyizok...érted? Mert tudod ez olyan, mint mikor láttál már egy magasabb szintet, most ne, nem a drogra, hanem azt, hogy mikor már érezted magad kurva jól utána már nem éred be kevesebbel. És én már voltam kurva sokszor partyzni, kibaszott jól éreztem magam mindig, és hogyha egyszer így leállnék akkor tudom, hogy erről, ebből az egész dologból így szép lassan kikopnék...és...mit csináljak? Járjak el izé...diszkóba és lötyögjek Britney Spears-ekre, vagy, vagy pedig járjak el ilyen beposhadt hülye gyerekekkel sörözni? És akkor az a szombat esti pörgés, hogy így politizálunk, vagy focimeccseket nézünk szombat esténként? Vagy mit csináljak? Szóval most oké, lehet építgetni a jövőt, és akkor gondolni arra, hogy lesz diplomám, és jól fogok keresni, vagy valami, meg félrerakni pénzt. De igazán minek? Hogyha körülnézek így rohad minden, így az emberek kurvára hazugok, így az egész arról szól, hogy fogyassz! Mert így mást se látsz, bekapcsolod a tv-t és így ömlik rád a reklám, meg ez az egész gusztustalanság, és ebből így kurva jó néha, ez elől elmenekülni, mert...Komolyan mondom így időnként fizikai rosszulétem van attól ami így körülvesz. Hogy emberek így röhögnek ilyen semmilyen vicceken, hogy behazudnak egymás képébe, képmutatás, kétszínűség mindenhol, és az egész csak arról szól, hogy én minél feljebb kerüljek. Meg hogy nekem minél jobb legyen, kihasználjam a másikat...Nem látom túl sok értelmét, hogy az ember bármit is tegyen. Az meg, hogy most...azt mondta anyám, hogy az az ember életének az értelme, hogy így utódokat neveljen, meg mit tudom én. Ne má! Hát ebbe a szarba még egy gyereket! Szóval már ezért is haragszom anyámra, hogy így a világra hoztak, mert én nem érzem jól magam. Most én is basszak ki valakivel, érted? Tehát én is csináljak egy gyereket és szerencsétlen, nem tudom megadni neki, amit én például elvártam volna...Szóval érted? Én tudom, hogy mi vár rá, az ami rám, és én nem érzem jól magam, akkor így miért basszak ki mással? Így az ösztön bennem is megvan, hogy így jaj, ugyulum-bugyulum kisfiam vagy kislányom meg mit tudom én, de a józanész meg azt mondja, hogy így ne! Felesleges. Egy, egy csajszi azt így nagyon-nagyon el tudnék képzelni magam mellé, akivel úgy, akít végre tudnék szeretni, aki így szeretne. Hát.....he-he-he-he...erről meg

ez a véleményem, szóval...á, még a közelében sem vagyok, nem is ismerek olyan csajt, akit el tudnék képzelni, nem hogy így...akivel összejöjjenek. Hát ez...hosszú.

Hát...igen...a szüleim is tudják a drogügyeimet, a füvet, a többit azt nem, de szerintem azt is sejtik...hát apám az így nagyon nem örül neki... Elméletileg a legutóbbi elmenetelében, otthonról így elköltözött, most nemrég jött vissza, abban az is benne volt, hogy, hogy én így szívok. Hát anyám is tudja de ő, ő, ő, se örül neki, de ő annyira nem haragszik rám de...egyikőjük se az a toleráns fajta. Igazából ők még az előző rendszernek a gyerekei akik, akik arra lettek beprogramozva, hogy család, munka, lakás és így, így jött egy rendszerváltás, és így nagyon, nagyon megzavarodtak. Végül is két öregember, aki fél így mindentől, mert nem értik, hogy mi történik. És én kurvára sajnálom őket, mert próbálkoznak túlélni de, de úgy látják, hogy, hogy ők ebbe a világba már nem kellene, szóval tök feleslegesek és szerintem ezt érzik is. Rossz nekik.

**„De a társadalmi szabályok, azok engem nem érdekelnek...
én az emberek felé próbálok jó lenni nem a társadalom felé”**

A társadalom érték és normarendszere? Hát...ez paradox szerintem egy kicsit, mert ...amikor így egy emberrel beszélgetsz akkor tök normálisak, akkor így kurva jó fejek, vagy mit tudom én. Viszont amikor így tömegben van, társadalom, amikor így ők a társadalom, akkor így egy rakás szar. Szóval így nagyon szarok. Fröcsög, hogy környezetvédelem és közben eldobja a műanyagzacskót, érted? Ott volt az a globalizációellenes tüntetés, és a múltkor olvastam egy fényképről, kár hogy nem láttam, hogy miközben két ilyen tüntető feltört egy Nike boltot, az egyikén Nike cipő volt, a másikon Nike kapucnis pulcsi, hát most érted? Ennyit az egészről...a globalizációellenességről. Érték? Hát nem tudom. Ja! Az előzőhöz szeretném hozzáfűzni, hogy minden civilizációnak, a civilizáció összeomlásának az volt a megelőző jele, hogy dekadenssé vált a társadalom. És szerintem egyre inkább csúszunk afelé, hogy így extrém minden, mindenben az extrémítást keresik az emberek, ugyanúgy a sportokban mint a szexben, mindenben...és, és...így, szóval nem lesz ennek jó vége, szerintem. Jó, most nem akarok izé, apokaliptikus prófétává előlépni, de hát nem tudom, hogy meddig lehet ezt még pörgetni. Ezt a fogyasztást, fogyasztási hullámat meg ezt az agy mosást. Hogy ilyen engedelmes zombivá nevelik az embereket.

Vagy így kidurran a lufi vagy így beposhad az egész, és így szép lassan belefuladnak a saját mocskukba.

Nekem először is az őszinteség az érték, szóval jobb az, hogyha az ember megmondja a szemébe, mint a háta mögött kiabál kígyót-békát. Aztán így... nagyon fontosnak tartom a szerelmet, a szeretetet... aztán... nem tudom... az alapvető erkölcsi dolgok, tehát ami nem ilyen vaskalapos értelemben, de amit a Biblia így mond az, szerintem, úgy ahogy van jó. Mármint a tíz parancsolat. Ezek a dolgok. Szóval ezeket így a mindennapi életben kell alkalmazni és nem ilyen izé, dogmatikus módon, ahogyan a vallások teszik. Na most az, hogy: Ne ölj! Ne lopj! Meg ne legyél hazug! Ezek tök igazak. Na! Alapvető érték az, hogy ami, amit te szeretnél kapni, azt kell adnod. Ezek az alapvető értékek. Senki nem szereti, hogyha belerúgnak, hogyha hazudnak neki meg leköpik, meg ilyenek... ezért így mindenkinek ezt kéne csinálnia, úgy gondolom ebben minden benne van. De a vallásban nem hiszek, mármint nem vagyok megkeresztelve, meg ezeket a vallásokat is úgy ahogy van ki nem állhatom. Mert ahhoz, hogy szerintem az embernek legyen hite, ahhoz totál nem szükséges az, hogy ezt... formába öntsék. Tehát nem hiszek abban, hogyha nekem Istenel kéne beszélgetnem, akkor be kéne mennem egy templomba... Az összes vallás az így... nem hozott semmi jót, keresztény vallás az úgy az első tróger. De az összes többi... mindegyik jó, az üzenete, csak ahogy, ahogy a papjai vagy akármi, akár ennek megfelelői így félreértelmezték, félremagyarázták és felhasználták mindenféle anyagi célok érdekében. Az így bemocskolta a dolgot és így és, és, én nem akarok senkihez sem tartozni.

De a társadalmi szabályok azok engem nem érdekelnek... én az emberek felé próbálok jó lenni nem a társadalom felé. Nekem a társadalom az, amikor kimegyek az utcára, és úgy mond az a sok ember nekem a társadalom. Na, most hogyha én zöldre akarom festeni a hajam, és ez nem tetszik a társadalomnak, hát nem érdekel. De hogyha anyukámnak nem tetszik, az már érdekel, mert ő egy ember és nem a társadalom. De az nem érdekel, hogy XY mit mond, meg hogy néz utánam, tehát ilyen értelemben nem érdekel a társadalom. Szerintem ez olyan, hogy mindenki egy icipici szigetté vált, szóval tényleg nincsenek ilyen, ilyen igazi emberi kapcsolatok mostanában. És így mindenki tart egy-két emberrel fenn kapcsolatokat, és azokat próbálja megőrizni, több-kevesebb sikerrel. A számomra igazán fontos emberekkel így próbálok jó lenni, ... meg mindenkivel... nem, nem igazán tudom. A lényeg az, hogy próbálok azt adni, amit így el is várok másoktól. Meg türelmesnek lenni, hát ez az ami nehezebb.

Mik a legfontosabbak a boldoguláshoz? Hát... Nem szeretnék éhezni 40 éves koromban, ezért valamennyire nekem is be kell állnom a sorba, most nem vagyok egy ilyen izé, lázadó, csak megvan a véleményem a dolgokról, de nem mehetek ki jurtába lakni. Szóval elsősorban háttér kell hozzá szerintem, hát ebbe beletartoznak az anyagi dolgok, aztán a család, hogy mi-milyen kapcsolat, kapcsolatai vannak a családnak, hogy kiket ismersz meg 18-20 éves korodra... milyen suliba íratnak be, hogy azt mennyire tudják finanszírozni... Függ tőled is, hogy milyen ember vagy... kb. ennyi. Ha ezek adottak, akkor szerintem így egyenes utad van a paradicsomba, akkor így azt már csak te tudod elbaszni. Hát akinek meg ez nincs meg, annak vagy így iszonyatosan sokat kell szenvednie, hogy ugyanolyan szintre eljusson, mint akinek így úgy-mond alátettek mindent.

Számomra a boldogulás az elsősorban, nem feltétlenül anyagi, hanem inkább úgy lelki meg erkölcsi dolog. Hogy mennyire tudok jó emberré válni meg... meg mennyire tudok, tudok olyan dolgokat alkotni, amire esetleg azt mondom, hogy: Na ez tök jó! Nem tudom, nem azért, hogy 100 év múlva híres festő legyek, hanem, hogy, hogy szép legyen, magáért a szépségért, hogy ki tudjam adni magamból azt, ami bennem van. Meg ha végre megtalálom azt a leányzót, akkor neki meg tudjam mutatni. Igazából itt minden neki készül, ez a legfontosabb. E nélkül nincs értelme, így most, most is ezért nincs értelme, minek... csináljam? Minek? A legjobb az egészben, hogy te adhatsz valamit! Nem az, hogy kapsz, hanem, hogy adhatsz. Aha, ennyi...

A szerelemben hiszek, ennyi... meg, meg biztos van valami, ami így fölötünk áll... Önmagamban? Ezen még nem gondolkoztam. Próbálok hinni önmagamban csak az a baj, hogy az utóbbi pár évben én nagyon szétcsúsztam..., hogy, hogy elfolynak a napok az ujjaim között és nem, nem tudok magammal mit kezdeni... szóval nem látom célját meg értelmét ennek az egésznek, hogy én itt vagyok, ... mert amíg megvolt az a lány, addig ez nálam másképp... szóval addig szerettem élni, tehát addig láttam értelmét annak, hogy vagyok meg... ja... pont. Szóval láttam értelmét, azóta meg megint ugyanaz van, hogy így létezem, tehát semmi hasznosat nem teszek. Jó addig se tettem csak addig így ő ott volt, akiért érdemes volt élni. Ilyen napról-napra élés ez. Szóval vannak ilyen homályos céljaim, zenélés meg, meg hasonló dolgok, de... igazából ez olyan dolog, olyan megfoghatatlan. Szóval nagyon keményen meg kell dolgozni mindenért és nagyon kevés a kitörési lehetőség, ja.

„A Szigeten most vagyok ötödször, azóta folyamatosan kijövök, mindig van valami, ami érdekel, és tök jó hely...”

Bár ez már nem az ami régen volt...hát ez az a Sziget, ami inkább már az üzletről szól. A tavalyi is még teljesen más volt, de az idén már teljesen... agyonverték. Rossz. Kimész oda középre és körülnézel, csupa márkákat láatsz... nem az van, mint régen, régen az volt, hogy kijött egy csomó ember és mindenki „így hülye volt”, tehát el merete engedni magát. Most megnézed ugyanaz, mint a főutcán az emberek mikor mászkálnak, vagy teljesen próbálnak beilleszkedni a társadalomba, és így nem kilógni a többi közül. Tehát így nem merik elengedni magukat, meg nem mernek hülyék, hülyék lenni.

Jó volt, hogy kijöttél és üvöltözhetél, hogy XY szeretlek, meg láttam egy srácot egy-két éve,...aki egész héten úgy rohant, hogy volt a fején egy sapka és azon gyertya égett, mindig gyertya égett. És a bőrdzsekije, a bőrdzsekije a végén már ilyen 2-3 centi vastag viaszréteg ott volt, és így kurva jól nézett ki. Egy másik srác, amikor így még ment ez a mobiltelefon-ellenesség... így egész héten beszélt, egy ilyen dobozba bele volt szúrva egy fadarab és így rekedtre beszélt magát...szóval a hétvégén, mikor láttam, nem lehetett hallani a hangját csak ilyen ehe-ehe-e. Szóval, de most ezek nincsenek, mindenki csak így mászkál, szép tiszta, nincs porban fetrengés meg...szóval polgárisodott a dolog.

Most három napra jöttem, mert anyagi helyzetem az nem igazán engedte meg, meg nem is szeretek már itt annyira igénytelenkedni. Nekem ez a három nap is nagyon koszos, nézd meg a cipőmet...ááá, tök gáz, kosz. Hát... régen az volt, hogy az emberek így jópofák voltak, meg minden. De most már nem azok. Hát ...én most már inkább azért jövök ki, mert néhány napon keresztül folyamatosan tudok bulizni, partyzni...végül is így jött ki, hogy mind a három nap a Tilos sátorban voltam, vagy pedig olyan helyen, ahol így dob basszus szólt. Meg egy-két nagy koncert, az ami érdekelt nagyon, meg a Világzenei színpadon is van egy-két zene, ami érdekel, azt nagyon meg akarom nézni...

Meg a Civil falu...A Drog Stop sátrához azért mentem, mert volt két kérdésem... és így arra voltam kíváncsi.

Az egyik...hát hogyha nagyon túlpörgeti magát az ember a cuccal, akkor így nyugtatóval így lehet-e valamit elérni. ...Ez volt az egyik...a másik meg a...mi volt? Ja, hogy okozhat-e a speed alvászavarokat? Azt mondták, hogy nyugtatóval valószínűleg megnyugszik az ember, meg, hogy igen, okozhat alvászavarokat. Nem ez volt az első alkalom, hogy felkerestem egy ilyen helyet...hát nem, mert töltöttem már ki teszteket de általában a teakupono-

kért meg az ilyenekért, szóval ez olyan dolog, hogy ...aki egy kicsit is észnél van az...és így cuccozik, az szerintem mielőtt komolyabban nekiáll a dolgoknak, az már vagy önkéntelenül vagy direkt, de így utána néz. Tehát vagy már előtte így megtud róla mindent, vagy így utána jár, mert én pl. nem szívesen nyomnék be valamit amiről nem tudom, hogy mi az. Mert nem tudom mik a hatásai, nem, hogy így mi történhet velem, akkor így nem is tudok magammal mit kezdeni...mit tudom én, ha nagyon túlhevülök, akkor ki kell mennem levegőzni, így az oké...Na én meg összeolvastam elég sok mindent, elvittem magammal minden prospektust amit csak tudtam, meg mindig elolvasok mindent. Ez így...nagyjából tudom is ezekből a dolgokból, hogy mi van.

Azt nem tudom, hogy segítenek-e ezek a szervezetek,...nem, nem, hát most azzal, hogy odamegyek, kitöltök egy tesztet az nem segítségnyújtás. De hogyha mondjuk odamennék és kérnék segítséget tőlük, hogy: 'jaj drogos vagyok, le akarok szokni', biztos, biztos valamit tudnának mondani. A segítség szerintem az emberből jön, tehát... addig ők nem tudnak segíteni, amíg én nem akarok segíteni magamon. Ha én odamegyek, hogy le akarok szokni, de tök nincs meg bennem a hit, az akarat, hát akkor így ők levághatják a fejem is akár, akkor se fogok megjavulni. Szóval, szóval magamban kell tisztázni a helyzetet, és utána jöhet egy ilyen szervezet. Hogy akkor mit tudnak csinálni azt nem tudom...egy lányt ismerek aki, aki elment egy ilyen elvonóra, hát őt lehozták...nem volt túl súlyos eset, de lehozták... hallottam már különböző dolgokat is, azt is, hogy nagyon nehéz bekerülni, meg azt is, hogy így segítenek az emberen. Nem tudom, én, én, hogy izé, szerintem meg tudok vele birkózni egyedül is ha majd eljön az ideje, hogy abba kell hagyni. És hogyha abba akarom hagyni akkor így mindent megragadnék, hogy..., abba tudjam hagyni. De nem hinném, hogy olyan szinten állok, hogy nekem bárkinek a segítségére szükségem lenne.

Szerintem egyrészt...kíváncsiskodók mennek oda ezekhez a sátrakhoz, meg nem tudom...biztosan, biztos, hogy nem csak azok, akik rajta vannak, de ez így van jól, hiszen ez azoknak is van, akiket érdekel, meg...De miért ne menne oda az is, aki rajta van a szeren? Miért ne menne? Ha van valami kérdése...én is odamentem. Aki cuccozik vagy bármi más, az érdeklődik ez iránt, felkeresi, megkérdezi, odamegy...Azt nem tudom, hogy a keményszeresek oda mennek-e, ...nem tudom, ezt nem tudom, de ha csak egy megy oda, és ha csak egynek tudnak segíteni, már akkor is megérte, hogy itt voltak. Nem tudom, annyi fiatal van itt, tizenévesek, akik kurvára benne vannak, nekik szükségük van a felvilágosításra...szerintem ha egy-kettő odamegy a sátrához, akkor már segítettek...

Itt a Civil faluban a lelki-segély sátor az jó, hogy van, vagyis a lelki-segély sátrak... az idén nem voltam, viszont régebben, úgy egy-két évvel ezelőtt nagyon sok időt töltöttem el ott, szóval nagyon sokat beszélgettem az ottaniakkal...Hátha másban nem segítettek, abban, hogy meghallgattak igen. Volt kinek kibeszélnem a problémáimat...aztán a...nem tudom...láttam itt valamelyik nap egy ilyen szexuális felvilágosító sátrat...az, az szerintem így még jól jöhet, mert egy-két embernek a felvilágosítása az így...enyhén szólva is katasztrofális. De szerintem úgy mindegyik jó, hogy itt van. Tehát mindenkinek más a problémája és megtalálja azt, amely,...akinek a segítségére szüksége van. Hogy most ott milyen emberek ülnek, az már más kérdés, nem, nem, nem tudom. Biztos, hogy a megfelelő emberek vannak ott, nem tudom.

Az idén miért nem kerestem fel a lelki-segély sátrakat? Mert tök felesleges. Az a helyzet, hogy én most már úgy vagyok, hogy az, hogy így kibeszélem a problémáimat attól még nem oldódnak meg...régen így tök sokat segített, mert megkönnyebbültem, most már az a helyzet, hogy úgy vagyok a problémáimmal, meg az egész életemmel, hogy így egy vállrándítás. Szóval így annyira nem érdekel semmi... hiába mondom el valakinek, hogy jaj de szar mert egyedül vagyok, meg minden, és akkor most így hiába simogatja meg, hogy „jaj úgy együtt érzek veled”, hm? Öt perc múlva kimegyek onnan ugyanúgy egyedül leszek. Most az, hogy így egy kicsit megkönnyebbültem, és nem nyomja annyira a lelkemet, látom, hogy kézen fogva jön egy pár szembe, és akkor ugyanott vagyok, szóval csak felesleges időrablás...már számomra, hogy így ...akkor másra, mással...mással töltöm az időm. De az ember így úgymint saját maga oldja meg a problémáit.